

O'qituvchi nimani o'ylaydi?

O'qituvchining puliga hamma oshiq. Hokim va uning muovnlari, MIB xodimlari, soliqchilar, sug'urtachilar... Shirinmikan shunchalik o'qituvchining puli?! Hatto direktorning o'zi ham o'qituvchining maoshiga sherik. Maktabning ta'miri, gullab-yashnashi, keladigan tekshiruvchilarni mehmon qilish kabi xarajatlar muallimning chiqimimiz amalga oshmaydi.

4-bet

O'qituvchining saviyasidan nega qoniqmaymiz?

Bugun o'qituvchilarimiz faoliyatidagi **asosiy** kamchiliklardan biri — bu kasbiy kompetentlikning yetishmasligi.

7-bet

Yunusobod — Chilonzor — Yashnobod

Yoxud abituriyentlarga davlat xizmatlari qanday ko'rsatilmogda?

900 mingdan ortiq abituriyent hamon so'roq ostida turgan tillar kesimidagi kvotalar va fanlar majmuasi tasdiqlanishini kutmogda.

10-bet

Kuch — bilim va tafakkurda

Marifat

1931-yildan chiqa boshlagan • e-mail: info@marifat.uz • 2019-yil 3-iyul, chorshanba № 51 (9220)

Xalq ziyolilari gazetasi

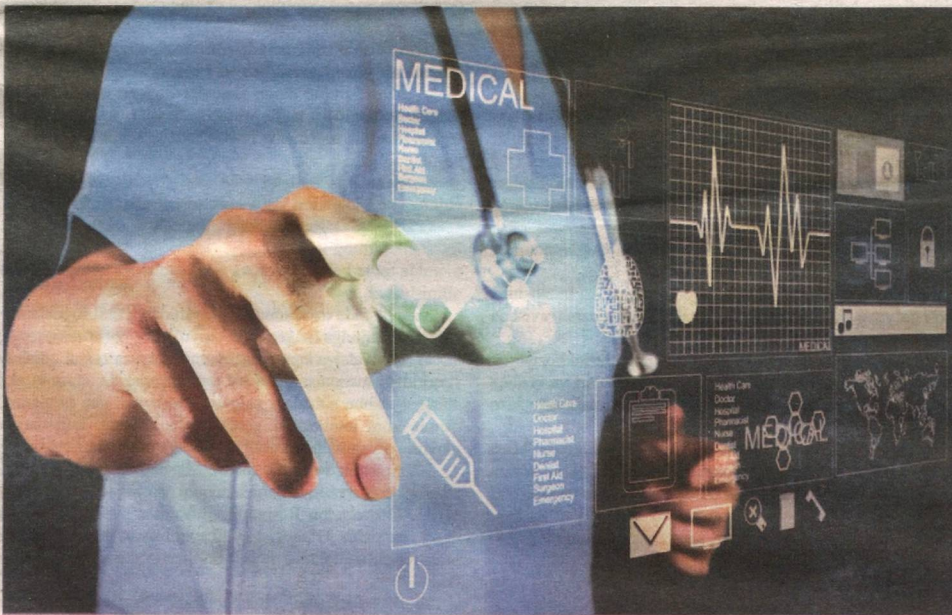

Prezident maktabi imtihan savollari DTS asosida tuzilganmi?

3-bet

Inson kapitalini rivojlantirish

“aqli ta'lim” va “aqli tibbiyot”ga bog'liq

Innovatsion rivojlanishda “Sog'lomlashtiradigan aqli ta'lim” modeli

Qobiliyat va hissiy zakovat (IQ, EQ)ni rivojlantiradigan va innovatsiyalarga o'rgatadigan uzluksiz ta'lim

<p>↑</p> <p>Maktabgacha ta'limda qobiliyat (IQ) sohasini aniqlash.</p>	<p>↑</p> <p>11 yillik umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim qobiliyati (IQ) sohasini aniqlash, qobiliyatlarni doimiy rivojlantirib borish. Oliy ta'limning tegishli yo'nalishlariga tavsiya berish.</p>	<p>↑</p> <p>Kasb-hunar ta'limida 6 oy — 2 yil innovatsiyalarni ishlatishga o'rgatish, “Ustoz-shogird” tizimini qo'llash.</p>	<p>↑</p> <p>Bakalavriatda xorijiy innovatsiyalarni ishlatishga o'qitish, magistraturada xorijiy innovatsiyani modernizatsiyalash va tatbiq etish.</p>	<p>↑</p> <p>Doktorantura (PhD, DSc)da yangi ilmiy g'oyalarni va innovatsiyalar yaratish, eksportini yo'lga qo'yish.</p>
--	---	--	---	---

8-9-betlar

Ishonchingni oqlaymiz, Vatan!

Mamlakatimizda yoshlarga qaratilayotgan e'tibor va g'amxo'rlik tufayli noyob iqtidor va qobiliyat egalari yuzaga chiqib, ertangi kunimizning hal qiluvchi kuchiga aylanmogda.

Xususan, so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan keng ko'lamlil islohotlar, qonunchilik sohasidagi yangilanishlar yoshlarning huquq va manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan. Ayniqsa, 2016-yil 14-sentabrda qabul qilingan yangi tahrirdagi “Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida”gi qonun yoshlarning huquq va erkinliklarini ta'minlash hamda amalga oshirishda mustahkam huquqiy asos bo'lib xizmat qilayotir.

2017-yildan buyon yurtimizda 30-iyunning Yoshlar kuni sifatida keng nishonlanayotgani ham davlatimiz rahbarining ertangi kun vorislariga qaratilgan yuksak ishonchi va e'tibordan darak beradi. Mazkur sana munosabati bilan 28—30-iyun kunlari respublikamizning barcha hududidagi madaniyat va istirohat bog'lari hamda xiyobonlarda “Yoshlar sayillari” bo'lib o'tdi. Shuningdek, ommaviy sport tadbirlari, festival va davra suhbatlari, “Youth Day” shiori ostida 5 km. ga yugurish marafoni o'tkazildi. Asosiy bayram tadbiri muhtasham “Humo” muz sporti arenasida tashkil etildi. Unda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlarga atalgan bayram tabrigi o'qib eshittirildi.

5-bet

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ADLIYA VAZIRLIGI HUZURIDAGI INTELLEKTUAL MULK AGENTLIGI FAOLIYATINI TASHKIL ETISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RSIDA

Mamlakatimizda intellektual mulk sohasida, shu jumladan, mazkur sohada davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish bo'yicha islohotlar izchil amalga oshirilmogda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-fevraldagi "Intellektual mulk sohasida davlat boshqaruvi takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4168-son qaroriga muvofiq intellektual mulkni huquqiy muhofaza qilish va umumiy tirof etilgan xalqaro normalarni implementatsiya qilishga oid faoliyati qoniqsiz deb topilganligi sababli Intellektual mulk agentligi O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tizimiga o'tkazildi.

Mamlakatimizda intellektual mulk sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlarni davom ettirish, mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish maqsadida, shuningdek, 2017—2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalarni hisobga olib:

1. O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Intellektual mulk agentligi (keyingi o'rinlarda — Agentlik) ijro etuvchi apparatining boshqaruvi xodimlari cheklangan soni 61 shtat birligidan iborat yangilangan tuzilmasi 1-ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

O'zbekiston Respublikasi adliya vaziriga xodimlarning belgilangan cheklangan soni doirasida Agentlikning ijro etuvchi apparati tuzilmasiga o'zgartirishlar kiritish, shuningdek, zarur hollarda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi (keyingi o'rinlarda — Adliya vazirligi) va Agentlikning budgetdan tashqari mablag'lari hisobidan qo'shimcha shtat birliklarini joriy etish huquqi berilsin.

2. Quyidagilar Agentlikning asosiy vazifalari etib belgilansin:

intellektual mulk sohasida yagona davlat siyosatining amalga oshirilishini ta'minlash, ixtirolar, foydali modellar, sanoat namunalari, tovar belgilari va boshqa intellektual mulk obyektlarini huquqiy muhofaza qilish;

intellektual mulk obyektlarining huquqiy muhofazasi holatini kompleks tahlil qilish, ushbu sohasini rivojlantirish bo'yicha aniq takliflarni ishlab chiqish;

intellektual mulk sohasidagi huquqni qo'llash amaliyotini izchil va bir xilda ta'minlash bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish;

intellektual mulk masalalari bo'yicha xalqaro-huquqiy hamkorlikni, shu jumladan, intellektual mulk obyektlariga bo'lgan huquqlarni o'zaro muhofaza qilish haqidagi xalqaro shartnomalarni tuzish orqali yo'lga qo'yish va mustahkamlash;

intellektual mulk sohasidagi ilmiy-tadqiqot va boshqa ishlarni o'tkazishda ishtirok etish;

jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish va intellektual mulkka nisbatan hurmat hissini shakllantirish.

3. Belgilab qo'yilsinki:

a) Agentlik:

intellektual mulk obyektlariga bo'lgan huquqlarni muhofaza va himoya qilish sohasida yagona davlat siyosatini amalga oshiruvchi vakolatli davlat boshqaruv organi;

O'zbekiston Respublikasi Intellektual mulk agentligining shartnomalari va majburiyatlari bo'yicha huquqiy vorisi hisoblanadi;

b) Agentlik faoliyatiga umumiy rahbarlik va uni nazorat qilish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash va Agentlik xodimlarining malakasini oshirishni tashkil etish Adliya vazirligi tomonidan amalga oshiriladi;

v) O'zbekiston Respublikasining norezidentlari — yuridik va jismoniy shaxslardan kelib tushgan patent bojlari va to'lovlarining 20 foizi miqdoridagi mablag'lar, O'zbekiston Respublikasining rezidentlari — yuridik va jismoniy shaxslardan kelib tushgan patent bojlari va to'lovlarining 80 foizi miqdoridagi mablag'lar, elektron hisoblash mashinalari uchun dasturlar va ma'lumotlar bazalarini ro'yxatdan o'tkazish uchun amalga oshirilgan to'lovlar, intellektual mulk sohasidagi ma'muriy huquqbuzarlik uchun qo'llaniladigan ma'muriy jarima summalari, qonunchilikka muvofiq pullik xizmatlar ko'rsatishdan tushgan mablag'lar Agentlikning budgetdan tashqari jamg'armasiga belgilangan tartibda o'tkaziladi;

g) Agentlikning budgetdan tashqari jamg'armasi mablag'lari Agentlik tomonidan tasdiqlanadigan va qonun-

chilikda belgilangan tartibda ro'yxatdan o'tkaziladigan xarajatlar smetasi va shtatlar jadvaliga asosan Agentlikni saqlab turishga, uning moddiy-texnika bazasini shakllantirish va mustahkamlashga, Agentlik xodimlarining mehnatiga haq to'lash, moddiy rag'batlantirish va ijtimoiy himoya qilishga hamda qonun hujjatlariga muvofiq boshqa maqsadlarga yo'naltiriladi.

4. Adliya vazirligi:

a) bir oy muddatda O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi bilan birgalikda Agentlikning budgetdan tashqari jamg'armasi mablag'laridan foydalanish tartibini hamda O'zbekiston Respublikasining rezidentlari va norezidentlari bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslarning patent bojlari va to'lovlaridan o'tatilgan tartibda tushadigan mablag'larni yo'naltirish tartibini belgilashni nazarda tutuvchi hukumat qarori loyihasini Vazirlar Mahkamasiga kiritilsin;

b) ikki hafta muddatda:

mazkur qarorning 3-bandi "v" kichik bandida ko'rsatilgan mablag'lar kelib tushishining alohida hisobini yuritish uchun tegishli bank va g'azna shaxsiy hisobvaraqlari ochilishini;

Agentlikning g'azna shaxsiy hisobvaraqidagi qoldiq mablag'lar Agentlikning budgetdan tashqari jamg'armasi shaxsiy hisobvaraqasiga o'tkazilishini ta'minlasin;

v) ikki oy muddatda Agentlik xodimlarini belgilangan tartibda attestatsiyadan o'tkazish orqali Agentlikning intellektual mulk sohasida chuqur bilimlarga hamda amaliy ish tajribasiga ega halol, tartib-intizomli va malakali kadrlar bilan to'ldirilishini ta'minlasin.

5. Agentlik faoliyatini moliyalashtirishning asosiy manbalari etib O'zbekiston Respublikasi Davlat budgeti mablag'lari, qonunchilikda o'rnatilgan tartibda shakllantiriladigan Adliya vazirligi va Agentlikning budgetdan tashqari mablag'lari hamda qonun hujjatlarida taqiqlanmagan boshqa mablag'lar belgilansin.

6. Agentlikka quyidagi huquqlar berilsin:

davlat organlari, korxonalar, muassasalari va boshqa tashkilotlar faoliyatida intellektual mulk sohasidagi qonunchilik talablariga rioya etilishi bo'yicha o'rganishlar o'tkazish;

davlat organlari, korxonalar, muassasalari va boshqa tashkilotlar rahbarlariga aniqlangan qonunbuzilishlar, ularga imkon beruvchi sabab va shart-sharoitlarni bartaraf etish haqida ko'rib chiqilishi majburiy bo'lgan taqdimnomalar kiritish;

intellektual mulk sohasidagi qonun hujjatlarini buzilishiga yo'l qo'ymaslik haqida mansabdor shaxslarni yozma ravishda ogohlantirish;

intellektual mulk sohasidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun davlat organlari, korxonalar, muassasalari va boshqa tashkilotlar mansabdor shaxslariga nisbatan ma'muriy jazo qo'llash;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi bilan kelishilgan holda malakali xorijiy mutaxassislarni ularga istisno tariqasida Agentlikning budgetdan tashqari mablag'lari hisobidan xorijiy valyutada ish haqi va boshqa to'lovlarni belgilangan holda xodimlar va maslahatchilar sifatida jalb qilish.

7. Adliya vazirligining hududiy bo'linmalariga quyidagi qo'shimcha vazifalar yuklatilsin:

korxonalar, muassasalari va tashkilotlarga intellektual mulk obyektlarini huquqiy muhofaza qilishni ta'minlash bo'yicha konsultativ va amaliy ko'maklashish;

intellektual mulk obyektlarining huquqiy muhofaza qilinishini, mualliflarning va boshqa huquq egalari huquqlari muhofaza qilinishini ta'minlash bo'yicha, shu jumladan, kontrafakt mahsulotlarni ishlab chiqarish, chiqarish, realizatsiya qilishga qarshi kurashishda vakolatli davlat organlariga ko'maklashish orqali tegishli choralar ko'rish;

davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari, mahalliy davlat hokimiyati organlarining intellektual mulk sohasini tartibga solishdagi faoliyatida huquqni qo'llash amaliyotini izchil va bir xilda ta'minlash;

aholi o'rtasida intellektual mulk muhofazasi sohasida huquqiy madaniyatni oshirish bo'yicha targ'ibot tadbirlarini tashkillashtirish va o'tkazish.

8. Adliya vazirligining quyidagi takliflariga rozilik berilsin:

"Intellektual mulk sohasida kadrlarni qayta tayyorlash

va ularning malakasini oshirish o'quv markazi" davlat unitar korxonasini "O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Intellektual mulk agentligi qoshidagi Intellektual mulk konsultativ markazi" davlat unitar korxonasi etib qayta nomlash;

2019/2020-o'quv yilidan boshlab Toshkent davlat yuridik universitetida "Intellektual mulk huquqi" mutaxassisligi bo'yicha yangi magistratura yo'nalishini ochish va unga bazaviy oliy ma'lumotdan qat'i nazar intellektual mulk sohasidagi mutaxassislarni tayyorlash vazifasini yuklash;

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Yuristlar malakasini oshirish markaziga intellektual mulk sohasidagi kadrlarning malakasini, shu jumladan, pullik asosda oshirish bo'yicha qo'shimcha vazifa yuklash.

9. Belgilab qo'yilsinki:

a) Adliya vazirligi huzurida O'zbekiston Respublikasi adliya vaziri rais hisoblanadigan intellektual mulk obyektlarining huquqiy muhofazasi bilan bog'liq bo'lgan apellyatsiyalarni sudgacha ko'rib chiquvchi Apellyatsiya kengashi tashkil etiladi;

Apellyatsiya kengashi tarkibiga intellektual mulk sohasidagi mustaqil olimlar va mutaxassislar kiradi;

Apellyatsiya kengashining tarkibida Adliya vazirligi va Agentlik xodimlari soni Apellyatsiya kengashi a'zolari umumiy sonining o'ttiz foizidan oshmasligi lozim;

b) quyidagi mezonlarga muvofiq keluvchi tovar belgisi va xizmat ko'rsatish belgisi (keyingi o'rinlarda — tovar belgisi) O'zbekiston Respublikasida hammaga ma'lum deb e'tirof etiladi:

tovar belgisi qo'llaniladigan tovarlar va (yoki) xizmatlarning turi O'zbekiston Respublikasining amaldagi va (yoki) potentsial iste'molchilari tomonidan yoxud tovar belgisi qo'llaniladigan tovarlar va (yoki) xizmatlarning turi uni tarqatilishini ta'minlashda ishtirok etayotgan shaxslar tomonidan yoxud tovar belgisi qo'llaniladigan tovarlar va (yoki) xizmatlarning turiga aloqador bo'lgan ishbilamonlar doirasi tomonidan tanib olinishi, bunda tovarning sifat darajasi haqida tushuncha mamlakatdagi tovar belgisi bilan bog'liq bo'lishi kerak;

avvaldan xos bo'lgan yoki faol foydalanish natijasida vujudga kelgan yuqori farqlanish xususiyati;

O'zbekiston Respublikasi hududida, shu jumladan, Internet tarmog'ining milliy segmenti domen nomlari tizimida tovar belgisidan keng foydalanish va uning reklama qilinishi;

respublikada uzoq muddat davomida va faol foydalanish natijasida vujudga kelgan tijorat qiymati;

v) Apellyatsiya kengashi tomonidan qaror qabul qilishda yuqoridagi mezonlar bilan bir qatorda mazkur qarorda aks etgan ushbu sohadagi xalqaro standartlar, shu jumladan, Butunjahon intellektual mulk tashkilotining hujjatlariga muvofiq qo'shimcha mezonlar inobatga olinishi mumkin.

10. Agentlik Toshkent shahri, Mustaqillik shoh ko'chasi, 59-uyga beg'araz foydalanish huquqi asosida joylashtirilsin.

11. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi ikki hafta muddatda O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Intellektual mulk agentligi to'g'risidagi nizomni tasdiqlansin.

12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining va O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ayrim qarorlariga 2-ilovaga muvofiq o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilsin.

13. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ayrim qarorlari 3-ilovaga muvofiq o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblanadi.

14. Adliya vazirligi manfaatdor vazirlik va idoralar bilan birgalikda ikki oy muddatda qonun hujjatlariga mazkur qarordan kelib chiqadigan o'zgartirish va qo'shimchalar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga takliflar kiritilsin.

15. Mazkur qarorning ijrosini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri A.N.Aripov zimmasiga yuklansin.

**O'zbekiston
Respublikasi
Prezidenti**

Sh.MIRZIYOEV

Toshkent shahri,
2019-yil 1-iyul

Shubha ostiga olingani uchun ayrim o'quvchilarning hujjatlari qayta tekshiruvga yuborildi.

Prezident maktabi imtihon savollari DTS asosida tuzilganmi?

Joriy yilning 29-iyun — 3-iyul kunlari Namangan, Nukus, Xiva va Toshkent shaharlarida mamlakatimizda iqtidorli yoshlarni o'qitish tizimini yaratish hamda kelgusida ularda rahbarlik va yetakchilik ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan Prezident maktablariga kirish imtihonlarining saralash bosqichi bo'lib o'tdi.

Poytaxtimizdagi "O'zko'rgazmasavdo" majmuasida ham Toshkent shahridagi Prezident maktabiga saralash imtihonlari o'tkazildi.

Nomzodlar matematika fanidan imtihonda ishtirok etdi. Savollar Britaniyadagi Kembrij universitetining Cambridge Assessment International Education brendi ostida faoliyat yurituvchi Imtihon kengashi tomonidan tayyorlangan. Nomzodlarga turli murakkablikdagi 30 ta masalani yechish uchun 90 daqiqa ajratildi. Buyuk britaniyalik mutaxassislar imtihondagi barcha jarayonni nazorat qilib bordi. Imtihondan so'ng javoblar tekshirish uchun Angliyaga yuborildi.

Jarayonning ochiqqligini ta'minlash maqsadida sinovlar o'tadigan joylarda nomzodlarning ota-onalari va yaqinlari uchun kuzatuv monitorlarida onlayn translyatsiya tashkil etildi.

Imtihonga kuzatuvchi sifatida jalb etilgan jurnalistlar va ko'ngilli ota-onalar jarayon shaffof va adolatli o'tganini ta'kidlashdi.

Ammo ayrim savollar ham tug'ildi. Masalan, Xalq ta'limi vazirligi mutaxassislarining ta'kidlashicha, imtihon savollari britaniyalik mutaxassislar tomonidan tuzilgan. U holda savollar mamlakatimiz DTS talablari va amaldagi o'quv dasturi bilan hamohangmi?

Ma'lum bo'lishicha, imtihon topshiriqlari Yevropa standartlari asosida tuzilgan. Shunday ekan, nomzoddan maktabda berilmagan bilimlarni talab qilish mantiqan to'g'rimi?

Shu kabi savollarga Xalq ta'limi vazirligining axborot xizmati rahbari Anvar Umarovdan javob oldik.

— Imtihon savollari garchi Yevropa standartlari asosida tuzilgan bo'lsa-da, o'quvchilarimizga notanish emas. Asosiy e'tibor o'g'il-qizlarning maktabda egallagan bilimni hayotda qo'llay olish kompetensiyalarini aniqlashga qaratilgan.

— **Nomzodning o'rniga uning akasi yoki singlisining kirish ehtimoli ham hisobga olinganmi?**

— Albatta, jarayonda barcha jihat hisobga olingan. Jumladan, ishtirokchilar orasida shunday holatning oldini olish uchun kuzatuv kameralaridan foydalanilyapti. Har bir nomzod yana bir bor tekshirilmoqda.

— **E'tibor bersak, nomzodlar imtihon zaliga ortiqcha tekshiruvlarisiz kiritilmoqda. Faqat ichkarida kuzatuvchilar kimda telefon, elektron**

Xalq ta'limi vazirligi mutaxassislarining ta'kidlashicha, imtihon savollari britaniyalik mutaxassislar tomonidan tuzilgan. U holda savollar mamlakatimiz DTS talablari va amaldagi o'quv dasturi bilan hamohangmi? Ma'lum bo'lishicha, imtihon topshiriqlari Yevropa standartlari asosida tuzilgan. Shunday ekan, nomzoddan maktabda berilmagan bilimlarni talab qilish mantiqan to'g'rimi?

hisoblagich va boshqa taqiqlangan vositalar bo'lsa, olib kelib topshirishlarini so'rashyapti. Agar talabgor o'quvchi ongli ravishda foydalanish uchun shu kabi taqiqlangan vositalarni olib kirgan bo'lsa, o'z ixtiyori bilan topshirishiga ishonish mumkinmi?

— To'g'ri, bolalarning yoshi, ruhiy olamini hisobga olib, ularning erkin harakatlanishiga yo'l qo'yilgan. Ammo bu kim nimani xohlasa, shuni qila oladi, degani emas. Ya'ni o'quvchi shuncha ogohlantiruvga qaramay, talabga bo'ysunmasa, imtihondan chetlatiladi. Imtihon o'tayotgan auditoriya kuzatuv kameralari bilan jihozlangan. Ishtirokchilarning xatti-harakati kuzatuvchilar nazoratida. Kim shubhali harakat qilsa, darhol aniqlanadi va o'sha zahotiy o'qimtihondan chetlatiladi.

— **Saralash imtihonlaridan talabgorini chetlatish holati ham bo'ldimi?**

— Bunday ko'ngilsizlik deyarli bo'lmadi. Faqat bir o'quvchi telefondan foydalanishga uringani uchun chetlatildi. Shuningdek, shubha ostiga olingani uchun ayrim o'quvchilarning hujjatlari qayta tekshiruvga yuborildi.

— **Saralash imtihoniga kimlar kuzatuvchi sifatida jalb etilgan?**

— Toshkent shahridagi imtihonlarda Xalq ta'limi vazirligi va poytaxt maktablaridan tanlab olingan malakali mutaxassislar kuzatuvchilik qildi.

Ilk saralash imtihonlaridan so'ng ijtimoiy tarmoqlarda o'quvchilar test

varaqaqlariga to'g'ri javobni qalamda belgilagani, bu natijalarni soxtalashtirish, javoblarni istalgan vaqtda o'zgartirish uchun qilinayotgani haqida gap-so'zlar tarqaldi.

Bu haqda mas'ul tashkilot sifatida tanlangan Cambridge Assessment tashkiloti ekspertlari bilan suhbatlashdik.

Cambridge Assessment eksperti Grem Beyjesning aytishicha, maktab yoshidagi bolalar testlarni yechayotganda xato qilishi mumkin. Yosh bolalar odatda bitta javobni belgilab keyin uning xato ekanini bilib qolgach, javobini o'zgartirmoqchi bo'ladi, ammo ruchka ishlatilganda javoblar varaqasidagi javobni to'g'rilashning iloji yo'q. Testlarni tekshiradigan uskuna ruchkada ikkita belgilangan javobni inobatga olmaydi. Shu sababli bolalarga oson bo'lishi uchun ham javoblarni qalamda belgilash taklif qilingan. Bu butun dunyoda qo'llanadigan tajriba.

Imtihon jarayonini kuzatib, shunga amin bo'ldikki, javob varaqaqlari imtihon tugashi bilan xatjildlarga solinib, xolis kuzatuvchilar ko'z o'ngida muhrlandi.

Imtihon varaqaqlari shu kunning o'zida Buyuk Britaniyaga olib ketildi. Javoblar Cambridge Assessment tomonidan tekshiriladi va bu jarayonga o'zbekistonlik mahalliy mutaxassislar aralashdirilmaydi.

Imtihon haqida ota-onalarning fikrlari bilan ham qiziqdik.

— Qizim Lola Tohirjonova bu yil 8-sinfni bitirdi, — deydi Mirobod tumanida istiqomat qiluvchi Mastura Alixonova. — Prezident maktabi imtihoni juda adolatli va shaffof o'tyapti. Ko'rib turganingizdek, ota-onalar uchun ham barcha shart-sharoit yaratilgan. Qizim yoshligidan matematika va ingliz tiliga qiziqadi. Avvaldan bilimlar bellashuvida ishtirok etib keladi. O'ylaymanki, bu unga bugungi imtihonda asqotadi.

Xayrullo ABDURAHMONOV,
"Ma'rifat" muxbiri

Mutasaddilardan javob keldi

“Texnologiya fanini guruhlariga bo‘lmay o‘tish ijobiy natija bermayapti”

“Ma‘rifat” gazetasi 2019-yil 2-fevral sonida texnologiya fani o‘qituvchisi G‘ayratjon Qorabekovning “O‘qituvchi fikri inobatga olinmadi” sarlavhali maqolasi chop etilgan edi. Unda Xalq ta‘limi vazirligining 2018-yil 27-iyuldagi 191-sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan Umumiy o‘rta ta‘lim maktablarining 1—11-sinflari uchun 2018-2019-o‘quv yiliga mo‘ljallangan tayanch o‘quv rejasining 20-bandiga kiritilgan o‘zgartirish natijasida o‘quvchilar soni 25 nafardan kam bo‘lgan sinflarda texnologiya, jismoniy tarbiya va chaqiriqqa qadar boshlang‘ich tayyorgarlik fanlari integratsiyalashgan o‘quv dasturi asosida, bo‘linmasdan o‘qitila boshlangani va bu holat amalda ijobiy natija bermayotgani bayon qilingandi.

Xususan, maqolada texnologiya amaliy fan bo‘lgani bois, bu fanning samarali va mazmunli tashkil etilishi o‘quvchilarning o‘g‘il va qiz bolalar guruhlariga bo‘lib o‘tilishiga bog‘liqligi ta‘kidlangan edi.

“O‘g‘il va qiz bolalar qo‘shib o‘qitilganda amaliy mashg‘ulotlarga vaqt yetmayapti. O‘quvchilar shundoq ham ikki guruhga bo‘linib qoladi. Ba‘zi o‘g‘il bolalar texnologiya darsiga kirishni o‘ziga or bilib: “Salat tayyorlashni o‘rganamizmi, ko‘ylak tikamizmi?” degan masxaraomuz gaplar bilan fanga e‘tiborsiz qaramoqda. O‘smir psixologiyasidan kelib chiqilsa, bunday reaksiya tabiiydir”, deb yozadi muallif.

Ushbu maqolaga Xalq ta‘limi vazirligi rasman munosabat bildirib, tahririyatga xat yo‘lladi. Jumladan unda shunday deyiladi:

“O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 15-martdagi “Umumiy o‘rta ta‘lim to‘g‘risidagi nizomni tasdiqlash haqida”gi 140-sonli qarori bilan tasdiqlangan “Umumiy o‘rta ta‘lim to‘g‘risida”gi Nizomning 29-bandida malakali mutaxassislar yetarli bo‘lgan ta‘lim muassasalarida ma‘lum bir umumta‘lim fanlari, jumladan, mehnat ta‘limi (texnologiya) fani sinflaridagi o‘quvchilar soni 25 nafar va undan ortiq bo‘lgan taqdirida ikki guruhga bo‘lib o‘qitilishiga ruxsat berilishi belgilangan.

Gazetaning shu yil 9-sonida “O‘qituvchilar fikri inobatga olinmadi” nomli maqolada mehnat ta‘limi (texnologiya) fanini o‘qitishda o‘quvchilarni guruhlariga bo‘lib o‘qitishning afzalliklari yoritilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining tashabbusi bilan 2018-2019-o‘quv yilidan boshlab Respublika umumta‘lim maktablarida 11 yillik umumiy o‘rta ta‘limga o‘tiladi. Bugungi kunda 11 yillik umumiy o‘rta ta‘limga tegishli me‘yoriy-huquqiy hujjatlarni zamon talablari, jamoatchilikning ta‘lim sifatini yanada yaxshilash borasidagi taklif va mulohazalari asosida takomillashtirish ustida malakali mutaxassislar, amaliyotchi o‘qituvchilardan iborat ishchi guruhlar ish olib bormoqda.

Maqola muallifining fikr-mulohazalari ham o‘rnatilgan tartibda ko‘rib chiqilishini ma‘lum qilgan holda, barkamol avlodni tarbiyalash yo‘lidagi jonkuyarligingiz uchun minnatdorlik bildiramiz”.

Xalq ta‘limi vazirligi tomonidan maqola muallifiga bildirilgan bunday munosabat muammoga kelgusida jiddiy e‘tibor qaratilishi va yechim topilishidan darak beradi. Ustozlarimizning ta‘lim tizimidagi bunday muammo va noqulayliklardan ko‘z yummay, unga yechim izlash maqsadida tegishli joylarga murojaat qilishi, qo‘liga qalam olishi ularning yosh avlod ta‘lim-tarbiyasiga naqadar jiddiy munosabatda bo‘layotganlarini bildiradi. Zero, ta‘lim jarayonidagi kamchilik va muammolarni hech kim dars o‘tayotgan o‘qituvchidek teran anglay olmaydi.

TAHRIRIYAT

Sifatli metodik xizmat — ta‘lim mazmuni garovi

Qarshi shahridagi Abdulla Oripov nomidagi ixtisoslashtirilgan maktab-internatda viloyat xalq ta‘limi boshqarmasi tomonidan “Uzluksiz metodik xizmat ko‘rsatish sifati va metodistlar malakasini oshirishning dolzarb masalalari” mavzusida hududiy o‘quv-seminar tashkil etildi.

Xalq ta‘limi vazirligining 2019-yil 3-iyundagi “Uzluksiz metodik xizmat ko‘rsatish sifati va metodistlar malakasini oshirish bo‘yicha hududiy o‘quv-seminarlarni tashkil etish to‘g‘risida”gi buyrug‘i ijrosini ta‘minlash maqsadida o‘tkazilgan

o‘quv-seminarda Respublika ta‘lim markazi direktori o‘rinbosari M.Pardayeva, filologiya fanlari bo‘limi boshlig‘i G‘.Hamroyev, aniq va tabiiy fanlar bo‘limi metodisti Z.Sangirova, ijtimoiy fanlar metodisti Z.Jabborova, ta‘lim sifati monitoringi bo‘yicha

metodist F.Abdullayev mavzu yuzasidan ma‘ruza o‘qishdi.

Yalpi yig‘ilishdan so‘ng seminar sho‘balarda davom ettirildi. 1-sho‘bada filologiya fanlari metodistlari uchun, 2-sho‘bada ijtimoiy-gumanitar fanlar metodistlari uchun, 3-sho‘bada aniq va tabiiy fanlari metodistlari uchun, 4-sho‘bada boshlang‘ich va amaliy fanlar metodistlari uchun mashg‘ulotlar olib borildi.

O‘quv-seminarda O‘zbekiston Qahramoni Muhabbat Sharopova ishtirok etdi va o‘zining ish tajribasi bilan o‘rtoqlashdi.

Sho‘balarda xalq ta‘limi tizimida metodik xizmat ko‘rsatishning huquqiy-me‘yoriy asoslari, o‘quv-tarbiya jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish, metodist faoliyatiga kreativ yondashuv, tayanch maktabi orqali o‘qituvchi mahoratini rivojlantirish, xalqaro baholash dasturlari tadqiqotlariga tayyorlanishda metodistning o‘rni va vazifalari kabi mavzular muhokama markazida bo‘ldi.

Seminar yakunida o‘tgan o‘quv yilida ta‘lim tizimida metodik xizmat ko‘rsatishni takomillashtirish ishlaridagi faolligi uchun bir guruh metodistlar “Faxriy yorliq” bilan taqdirlandi. O‘quv-seminar ishtirokchilariga sertifikat topshirildi.

Sevin OCHOILOV,
viloyat xalq ta‘limi boshqarmasi
bosh metodisti

O‘qituvchi

nimani

o‘ylaydi?

✓ O‘quvchilar va ota-onalarda repetitora ishonch, maktab ta‘limiga ishonchsizlik shakllanib qolgan. Bugun iqtisodiy murakkab ahvoldagi oila farzandi ham repetitora borishni o‘ziga shart deb bilyapti. Ba‘zan o‘quvchilarimiz davlat yaratib berayotgan tayyor sharoitning, bepul ta‘limning qadriga yetmayotgandek tuyuladi.

Shohida HAMROYEVA

✓ Rahbarlik har tarafama yetakchilikni talab qiladi. Siyosiy bilimingiz sayoz, ma‘naviyatingiz oqsoq, aytayotgan gapingiz bilan qilayotgan ishingiz bir xil bo‘lmas ekan, rahbarlikdan sekingina chekingan ma‘qul.

Aziza BOYMURODOVA

✓ Qachonki oilada muhit yomon bo‘lsa, maktabda olingan tarbiya uyu borgan-dan keyin o‘z holiga qaytadi. Shu bois, maktab umuman tarbiyani alohida aspekt sifatida o‘ziga singdirmasligi kerak. Shunchaki o‘qitish kuchaytirilsa, bas, shunda ma‘rifat shakllanadi. Bu tarbiyaning immunologik tayanchi hisoblanadi.

Bahrom MIRZAYEV

✓ O‘qituvchining puliga hamma oshiq. Hokim va uning muovnlari, MIB xodimlari, soliqchilar, sug‘urtachilar... Shirinmikan shunchalik o‘qituvchining puli?! Hatto direktorning o‘zi ham o‘qituvchining maoshiga sherik. Maktabning ta‘miri, gullab-yashnashi, keladigan tekshiruvchilarni mehmon qilish kabi xarajatlar muallimning chiqimimiz amalga oshmaydi.

O‘QITUVCHI

✓ Kichik yoshdagi o‘quvchilar uchun o‘qituvchisi ulkan qoyadek go‘yo. Ammo nega o‘quvchi ulg‘aygan sari bu qoya pastlab ketadi. Biz o‘qituvchilar cho‘ka boramizmi yoki ular o‘sib, bizning “ulkan” emasligimizni ko‘rib qolyaptimi? Aslida, ularga doim qoya bo‘lib ko‘rinish uchun o‘qituvchi o‘shishdan o‘xtamasligi, haqiqiy qoyaga aylinishi kerak. Biz esa ko‘pincha to‘xtab qolamiz.

Mahliyo KARIMOVA

Yoshlarga oid davlat siyosati — amalda

Ishonchingni oqlaymiz, Vatan!

(Davomi. Boshi 1-betda.)

Mard o'g'lonlar safi kengaydi

Har yili o'nlab vatanparvar, fidoyi yoshlar orden va medallar, Zulfiya nomidagi davlat mukofoti, "Kelajak bunyodkori" medali, "O'zbekiston belgisi" ko'krak nishoni, O'zbekiston Yoshlar ittifoqi mukofoti bilan taqdirlanmoqda. Jumladan, 2017-yili barcha jabhada tengdoshlariga o'mak bo'layotgan yigitlarni rag'batlantirish maqsadida ta'xis etilgan "Mard o'g'lon" davlat mukofoti ko'plab yoshlarning orzularida mustahkam qanot bo'lyapti. Har yili mazkur mukofot bilan 28 nafar azamat taqdirlanadi. 30-iyun kuni davlat mukofotining bu yilgi sovrindorlari nomi e'lon qilindi. Ular orasida Jizzax davlat pedagogika instituti talabasi Sayfidin Okanov ham bor.

— Kimdir yelkanga qo'lini qo'yib, barakalla, yaxshi ishlayapsan, desa qanday quvonib ketasiz! Quvonch bilan birga yelkangizga mas'uliyat zalvori tushgandek bo'ladi. Men ham bugun ana shunday quvonch va mas'uliyatni his etyapman, — deydi u. — Ijodkor birovdan nimadir kutib, umidvor bo'lib yozmaydi. Qoralamlari uchun haq ham kutmaydi. Avvalo, quvonchi yoki hissiyotini baham ko'rish, kingadir sirdosh bo'lish uchun yozadi. Ammo ijodining e'tirof etilgani har bir qalamkash uchun katta baxt. Bu yil 24 yoshga to'laman. Qarang, mana shu yoshimda davlat mukofoti sovrindori bo'ldim. Bir havaskor ijodkor uchun bundan ortiq e'tirof bo'lishi mumkinmi? Bu mukofot menga qanot, ota-onam, oilam a'zolariga, yaqinlarimga ifixor berdi. Albatta, bu ishonchni oqlash uchun bugungidan ham ko'proq harakat qilaman.

Xorijda o'qish yaxshi, ammo...

Yurtimizda hech bir soha e'tibordan chetda emas. Ayniqsa, yoshlar qatlamini qamrab olgan sohalar. Shu jumladan, ta'lim yo'nalishida ham keng qamrovli ishlar amalga oshirilyapti. Davlatimiz rahbarining bayram tabrigida ta'kidlanganidek, mamlakatimizda tashkil etilayotgan yangi-yangi bog'chalar, maktablar, oliy o'quv yurtlari, nufuzli xorijiy universitetlarning filiallari, madaniyat va sport inshootlari, "Temurbeklar maktabi", "Prezident maktablari", "Ijod maktablari" deb nom olgan mutlaqo yangi namunadagi ta'lim maskanlari bugungi globalashuv sharoitida raqobatga qodir bo'lgan yetuk kadrlarning yangi avlodini tarbiyalashga xizmat qilmoqda. Ko'plab yoshlarimiz chet el grantlari asosida xorijning nufuzli oliy ta'lim muassasalarida tahsil olib yoki malaka oshirib qaytmoqda.

— Xorij granti asosida bir yil Hindistonning Agra shahrida tahsil oldim. Bir necha tanlovlarda ishtirok etdim, — deydi Toshkent davlat sharqshunoslik instituti talabasi Nurxon Yoqubova. — Chet elda o'qiyotgan kezarim minbarga nutq so'zlash yoki taqdirlanish

uchun chiqqanimda, O'zbekistondan, deb e'lon qilishganda ko'ksimda iftixor, faxr tuyg'ulari jo'sh urganini va sog'inch bo'lib bo'g'zimga tiqilganini sezardim. Bu holatni so'z bilan ta'rifi bo'lmaydi. Musofirlikda o'zga davlatlardan kelgan talabalar bilan tanishdim. Ularning hayoti, mamlakati haqidagi hikoyalarni tingladim. Qaytishimdan bir hafta oldin shrilankalik dugonaning yurtida portlash bo'lgani haqida eshitdik. Ota-onasidan xabar yo'q ekan. Unga qo'shib kechasi bilan yig'lab chiqdik. Shunda angladimki, qaytish uchun tinch yurting, Vataning borligining o'zi katta baxt. Ko'ngling xotirjam, xavotirlarsiz oilang bag'riga qaytasan... Hindistonda bayramlar juda ko'p, hatto yomg'ir yog'sa ham nishonlashadi. Ammo yoshlar kuni yo'q! O'zbekistonda yurgan odamga bilinmaydi. Yurtdan olisda uning osmoni, har bir daraxti, hatto changko'chalari ham qanchalar qadri ekanini his etasiz.

Jazolash emas, tarbiyalash kerak

Yurtimizda barcha yoshlarga shu Vatanning teng huquqli farzandi sifatida baravar munosabatda bo'linadi. Nafaqat mukofot olgan, hayotda o'z o'rnini topgan yoshlar, balki adashgan, bilib-bilmay noto'g'ri yo'lga kirgan, xato qilib boshi xam bo'lganlarga ham alohida e'tibor qaratiladi. Ularni jazolashga emas, tarbiyalashga asosiy urg'u beriladi. Shu yilning o'tgan davrida yoshlar jinoyatchiligi 2018-yilga nisbatan 37 foizga kamaygani, adashib xato yo'lga kirgan, qilmishidan chin dildan pushaymon bo'lgan 599 nafar yigit-qizning Yoshlar ittifoqi kafilligi asosida sud zalidan ozod qilingani, ularga yengil jazo turlari tayinlangani jamiyatimizda

kechirimlilik, mehr-oqibat va o'zaro ishonch muhitini kuchaytirish yo'lidagi yangi qadamdir.

— Hamma qatori ota-onamning davrida o'ynab-kulib yurgan edim, — deydi 18 yoshli Sobira Hasanova (iltimosiga ko'ra, ism-familiyasini o'zgartirdik). — Jinoyat qilib jazo o'tashim tushimga ham kirmagan edi. Ammo... Akam juda qattiqo'ldi. Lekin uni yaxshi ko'rardim. Har qadamimni o'lchab, tergardi. Telefon ishlatgani qo'ymasdi. O'zingiz o'ylang, men yosh bola emasman-ku, o'shanda kollej bitiruvchisi edim. Akamdan qo'rqardim, ammo dugonalarimdan kam bo'lishni istamasdim. Yashirincha telefon ishlatardim. Bir kuni oshxonada telefonimdan musiqa eshitganicha ovqat qilayotgandim. Qo'limda pichoq bor edi. Bir payt akam kelib qoldi. Odatda bu vaqtda uyda bo'lmasdi. Osmondan tushdimi, yerdan chiqdimi, qanday kelib qolganini bilmayman. "Senga nima degandim", deb baqirib ustimga bostirib keldi... Keyin...keyin... Bexosdan, atayin emas... Qo'limda pichoq bor edi. Hammadan onamga qiyin bo'ldi, bir farzandi endi bu olamda yo'q, ikkinchisi esa qamoqqa olinishi mumkin edi. Yoshlar ittifoqidan minnatdorman, tashkilot kafilligi tufayli sud zalidan ozod qilindim. Hayotimni izza solishim uchun yana bir bor imkon berildi! Hozir o'qishga tayyorlanayapman. Akamni juda sog'inaman. Koyishlari ham davlat ekanligini bilmagan ekanman. O'qishga kirib, yaxshi o'qisam, yaxshi joylarda ishlab onamni boshimda ko'tarib yursam, akam ham meni kechirar deb o'zimizni yupataman...

Rag'batga munosib harakat

...Musiqa sadolari balandlaydi. Bayram shukuh o'timishni eslab g'ashlan-

gan ko'ngillarga ham taskin bera boshlaydi. Shu o'rinda O'zbekiston Yoshlar ittifoqi faoliyatiga to'xtalib o'tsak. Bugungi kunda ittifoq o'z safida 7 million 680 ming yigit-qizni birlashtirgan. Yoshlarning vaqtini unumli o'tkazish, ularni iste'dodiga ko'ra yo'naltirish maqsadida ittifoq tarkibida "Yosh ijodkorlar kengashi", "Yosh olimlar kengashi" kabi tuzilmalar faoliyat yuritmoqda. Ushbu kengashlar o'z yo'nalishi bo'yicha ko'plab iste'dodli yoshlarni kashf etmoqda. O'zlashtirish ko'rsatkichi 86 foizdan yuqori bo'lgan talabalar uchun to'lov-shartnoma summasining 35 foizi Yoshlar ittifoqi tomonidan to'lab berilyapti. Shahribonu Umirboyeva shunday rag'batga munosib ko'rilgan yoshlardir.

— Bayram shukuh tungan oq vujudimni qamrab oldi. Uyg'onishim bilan tabriklar, ko'ngilga yoqadigan gaplar eshitdim, — deydi intiluvchan talaba. — Avvalambor, mana shu kunning bayram sifatida nishonlanayotgani biz yoshlarga zavq-shavq baxsh etadi. Davlatimiz tomonidan qaratilayotgan e'tibor kuchimizga kuch, g'ayratimizga g'ayrat qo'shyapti. Ayniqsa, bugungi tadbirdagi harakatchan, tinim bilmas yoshlarni — Vatanimizga, o'z kelajagiga ishongan, oldiga aniq maqsad qo'yib, ulkan yutuqlarga erishgan tengdoshlarimni ko'rib, shunday insonlar bilan bir safda ekanimdan ko'ksim faxrga to'ldi. Konsert davomida vujudimni ajib his chulg'ab oldi. Mana shu Vatanimizga bo'lgan muhabbatni umrim mobaynida asrab, shu xalq, shu diyor uchun astoydil xizmat qilishga tayyorligimni tushunib yetdim. Biz yoshlarning yutuqlarimiz kundan kun ortaversin, jahon minbarlarida mag'rur boshimiz egilmasin.

Charos YOQUBOVA,
"Ma'rifat" muxbiri

"Oftoboy"ning "Oymomo"lari

Ta'lim maskani tomon yaqinlashganimizda ajoyib musiqa taralayotgani, darvoza oldi va hovlilarga suv sepilib, gul-u rayhonlar hidi taralayotgani kayfiyatimizni ko'tardi. Maktab binosining bir tomonida bolalarning sho'x qi'yirig'i va shodon kulgisi, narigi tomonida "beshtosh" o'ynayotgan qizlarning ovozi yangrardi.

Poytaxtimizdagi 153-maktab o'quvchilari bu yerda to'rt guruhga bo'linib, yozgi ta'tilni mazmunli o'tkazishmoqda. Fan o'qituvchilari nazoratida "Yosh kitobxon", "Happy English", "Mohir qo'llar", "Ranglar jilosi", "Yosh matematiklar" to'garaklari, stol tennisi, musiqa, rus tili va kompyuter savodxonligi mashg'ulotlariga o'g'il-qizlar ixtiyoriy ravishda jalb etilgan.

Yoshlar ittifoqining Yashnobod tuman kengashi tashabbusi bilan tashkil etilgan "Yozni "Kamalak" bilan!" loyihasi o'quvchilar tomonidan katta qiziqish bilan qabul qilinmoq-

da. Qolaversa, kichik yoshli bolalar o'rtasida "Oymomo kim tarafda?" loyihasi tashkil etildi. Unga ko'ra, har bir yo'nalishdagi tahsinga sazovor ishlar maktab devoriy gazetasida e'lon qilinadi. Bundan tashqari, unda oromgohdagi turli musobaqalarda birinchilikni qo'lga kiritgan o'g'il-qizlar surati ham chop etiladi. Har mavsumda g'olib bo'lgan ishtirokchilarga "Oymomo" rag'bat kartochkasi va sovg'alar taqdim etiladi.

Yaqinda tugagan ikkinchi mavsumda 120 nafar bola hordiq chiqardi, — deydi maktab direktori Sabohat Sultonova.

— Shu kunlarda oromgohning uchinchi mavsumi ish boshlandi. Erta tongdan o'g'il-qizlar bu yerga quvonib kirib kelishadi, tushga qadar turli to'garaklarga qatnashishadi. Biz o'tgan oyni "Yoshlar oyi" deb e'lon qildik va maktabimizdagi iqtidorli o'quvchilarning ijodiy va qo'l mehnatiga oid ishlarini ko'rsatish maqsadida ko'rgazma tashkil etdik. Iste'dodli o'quvchilarning tasviriy san'at, adabiyot va texnologiya fanidan yaratgan ijod namunalari tengdoshlari va ota-onalarda katta qiziqish uyg'otdi.

Shoira BOYMURODOVA

"Mash'al" bolajonlarni chorlaydi

Izboskan tumanidagi "Mash'al" bolalar oromgohida yozgi sog'lomlashtirish mavsumining ochilish marosimi bo'lib o'tdi.

Tadbirida tuman hokimi S.Ismoilov, hokim o'rinbosari F.Jo'raboyev, tuman XTB mudiri S.G'afurov, Yoshlar ittifoqi tuman kengashi raisi O.Kenjaboyev va jamoatchilik vakillari ishtirok etdi. Oromgoh rahbari M.Kazakova bu maskan ta'mirlanishi, mavsumga tayyorlash ishlaridagi faol ishtiroki uchun mutasaddi tashkilotlar va mas'ullarga minnatdorlik bildirdi.

Oromgohning so'lim joyda — o'rmon hududida joylashganligi bolalar uchun ayni mudao. Shifobaxsh toza havoda hordiq chiqarish

152 nafar dam oluvchi uchun yaxshi imkoniyat. So'zga chiqqanlar oromgohda o'tkazilajak tadbirlar mazmun-mohiyati besh tashabbusga hamohang bo'lishi lozimligini ta'kidladi.

Tadbir so'ngida tuman madaniyat bo'limi xodimlari shu hududdagi maktab o'quvchilari ijrosida badiiy chiqishlar, qo'g'irchoq teatr tomoshasi, sport chiqishlari namoyish etildi.

Mohidil XUSHVAQTOVA

Andijon viloyati

G'allaorol tumanining Qashqabuloq qishlog'ida joylashgan "Kamolot" bolalar sog'lomlashtirish oromgohida dam oluvchilarning har kuni sermazmun o'tmoqda. Oromgohda hordiq chiqarayotgan 100 nafardan ortiq bolalarning sho'xshodon qi'yirig'i va o'yin-kulgilari bir dam ham tinmaydi.

Sangzor sohilidagi ta'til

Dam olish maskani Sangzor daryosi sohilida joylashgan bo'lib, bu yerdagi so'lim manzaralar, anvoyi gullar taralayotgan yoqimli hid, anhora oqayotgan zilol suv barchaning diliga orom va halovat bag'ishlaydi. Qalin dov-daraxt, archazorlar bilan burkangan oromgohga tangadek quyosh nuri tushmaydi.

Oromgohda "Lochin", "Parvoz" va "Kamalak" guruhlarining devoriy gazetalar, bolajonlarning rang-barang bo'yoqlarda chizgan suratlar, mohir qo'llar ijodi — o'yinchoqlar va nafis naqshlarni ko'rib, beixtiyor hayratlanasiz. Har bir xona ozoda va batartib, ko'chma kutubxona dam oluvchilar ixtiyorida.

— Bolalarning kayfiyati juda yaxshi. Ularning chehrasida quvonch balqib turibdi. Kelajagimiz vorislariga bo'lgan yuksak e'tiborni insoniylikning eng yuqori darajasi deb bilamiz, — deydi oromgoh rahbari, xalq ta'limi a'lochisi Akmal Aliulov.

Dam oluvchilar Sangzor daryosiga tutash joydagi bog'rog'lar, jilg'alar va buloqlarni tomosha qilib, muqaddas qadamjolarini ziyorat qildilar. Bu bolalarning yurtimiz tabiatiga mehrini oshirish barobarida ularni milliy qadriyatlarimizni avaylab-asrashga o'rgatadi.

— Oromgohlarda olib borilayotgan har bir tadbir bolalar dunyoqarashini boyitish, ijodiy qobiliyatini shakllantirish, ma'naviy kamol topishida yordam beruvchi asosiy tarbiya vositasi bo'lib xizmat qilmoqda, — deydi viloyat kasaba uyushmalari tashkilotlari birlashmasi yetakchi mutaxassisi To'liboy To'ychiyev.

Oromgohda bolalarning maroqli dam olishi uchun barcha shart-sharoit yaratilgan. Tarbiyachi va yetakchilar bilan bir qatorda to'garak rahbarlari va sport yo'riqchilariga zarur maslahatlar berilib, tegishli qo'llanmalar taqdim etilgan.

Abdulla SAIDOV

Jizzax viloyati

"Alpomish" da doirachilar ijrosi

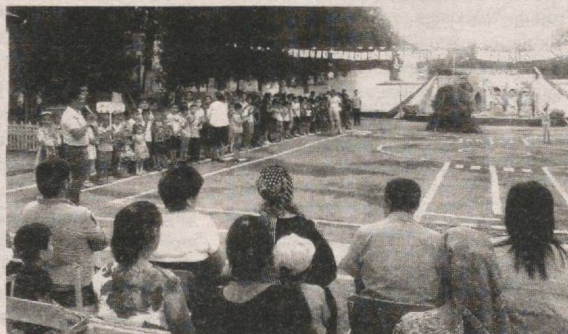
Samarqand shahar hokimligi madaniyat bo'limi tasarrufidagi madaniyat va aholi dam olish markazlari qoshidagi badiiy havaskorlik jamoalari tomonidan "Yoz — o'tmoqda soz" deb nomlangan ko'ngilochar tadbirlar shahar tashqarisida joylashgan "Alpomish" oromgohida tashkil etib kelinmoqda.

Kuni kecha ana shunday madaniy tadbir oromgohda dam olayotgan o'quvchilar ishtirokida o'tkazildi. Unda 2-madaniyat markazi qoshidagi "Doirachilar" to'garagi qatnashchilari ijrosida namoyish qilingan doira zarblari barchada qiziqish uyg'otdi.

Konsert dasturida xushovoz xonandalar Akramjon Husenov, Anvar AHADOV, Sherzod Tursunov, Salohiddin Oripov qo'shiq kuyladi. Ayniqsa, yosh iste'dodli xonanda Azimshoh O'Imasov ijrosidagi ashulalar barchaga zavq bag'ishladi.

Ochil JUMANAZAROV

Anvar AHADOV
olgan surat.

O'qituvchi minbari

O'qituvchining saviyasidan nega qoniqmayapmiz?

Xalqimiz azaldan ziyo ulashuvchi odamlarni mulla (ya'ni ziyoli), ilm-u urfon ahlini esa domulla (katta mulla, katta ziyoli) deb atab, ma'rifat ahliga bo'lgan hurmatini ifoda etgan. Elga ma'rifat ulashib, ma'naviyat chashmasidan bahramand etgan o'qituvchini doim izzat-ikromga sazovor, munosib ko'rgan.

O'zim ham o'qituvchiman. 40 yillik tajribamga asoslanib ayta olamanki, hech qaysi davrda o'qituvchiga bu qadar imkoniyat va imtiyozlar berilgan emas. Mamlakatimizda o'qituvchi va maktabning obro'sini oshirish borasida amalga oshirilayotgan ishlarga to'xtalib o'tirmay, sohadagi muammolar va ularning yechimi haqida fikrlashmoqchiman.

Bugungi kunda viloyatimizdagi 1 214 maktabda o'quvchilarga 49 mingdan ziyod pedagog ta'lim beryapti. Ularning 82 foizi oliy ma'lumotli, 1,6 foizi oliy toifali, 60 foizdan ko'prog'i mutaxassisdir. Ko'rinib turibdiki, viloyatimizda toifaga ega o'qituvchilar soni respublika ko'rsatkichidan kam. Bu esa qayta tayyorlash va malaka oshirish masalalariga zamon talabiga muvofiq, kompleks yondashish ehtiyojini vujudga keltirdi. Bunga pedagogning bilimi va mahoratini oshirish orqali erishish mumkin. Ushbu jarayon faqat ta'limni boshqarish organlarining emas, avvalo, pedagog xodimlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazlari faoliyatining asosiy yo'nalishidir.

Biroq masalaning boshqa tomoni ham bor: bugun o'qituvchilar bu g'amxo'rlik va e'tiborga javoban o'z faoliyatida qanday o'zgarishlar qilyapti? Umuman, o'qituvchining ayni paytdagi faoliyati, uning bilimi va pedagogik mahorat bobidagi saviyasi, ma'naviy qiyofasi, innovatsion o'zgarishlarga moyilligidan ko'nglimiz to'layaptimi? Shu kabi savollarga javob topish maqsadida qator kuzatuv, tahlil va so'rovlar o'tkazdik.

Xususan, oxirgi olti oy mobaynida malaka oshirish kurslariga kelgan muallimlarning bilim, ko'nikma va malakalari II-sinf umumta'lim fanlari kesimida, o'zi dars berib kelayotgan o'quv materiallari asosida sinovdan o'tkazildi. Sinovda oliy ma'lumotli tinglovchi o'qituvchilar ishtirok etdi. Natija o'ta past — ularning atigi 6 foizi "5", 20 foizi "4", 33 foizi "3" baho oldi. 41 foiz tinglovchining bilimi qoniqarsiz baholandi. Endi xolislanib ayting: maktab dasturini to'laqonli bilmaydigan o'qituvchidan nimani kutish mumkin? Oliy ma'lumotli o'qituvchi diktantni savod bilan yoza olmasa, kelajagimiz bo'lmish farzandlarimizning taqdirini shunday o'qituvchiga ishonib topshirish mumkinmi? Axir bu, eng avvalo, kasbga, kelajak avlodga xiyonat emasmi?

Bunday holat qachon va qanday vujudga keldi? Albatta, aybni jamiyat, boshqaruv tizimi bilan bog'lab qo'yish mumkin. Lekin, nima bo'lganda ham, bunga birinchi galda o'qituvchining o'zi sababchi. Bu hol yuzaga kelishiga o'z kasbini sevib, hayotining mazmuni deb biladigan fidoyi o'qituvchilarning kamayib ketgani,

ko'plab muallimlar o'z ustida ishlamay qo'ygani, ta'limning boshqaruv organlari va maktab rahbarlari tomonidan nazoratning sustligi sabab bo'ldi.

Ta'lim tizimi mamlakat kelajagini belgilashi hisobga olinmay, uni moliyaviy qo'llab-quvvatlash o'rniga, qisqartirishlar qilib, katta xatoga yo'l qo'ydi. Nuqtayi nazar, eskicha qarashlar tez kunda o'zgaradigan holat emas. Bu masalada "uni qildik", "buni qildik" mazmunidagi hisobot-u ma'lumotnomalar bilan xalqni aldab bo'lmaydi. Muallimga imtiyoz berish barobarida uning mas'uliyatini oshirish choralarini ham ko'rilishi kerak. Ta'limdagi kamchiliklarni yashirish, xaspo'shlash nimaga olib kelishini ko'rdik.

Shunday ekan, muammolarga tik qarab, ularning yechimiga javob izlash fursati yetdi.

Samarqand viloyati hokimi Erkinjon Turdimov joylarda ta'lim masalalariga bag'ishlangan yig'ilishlarda ayrim o'qituvchilarning o'z fanidan oddiy savollarga javob bera olmagani, hatto maktab rahbarlarining bilimsizligini o'rinli tanqid qilgan edi. Viloyat rahbarining kuyinib bildirgan tanqidiy fikrlaridan tegishli xulosa chiqarish maqsadida keng ko'lamli kuzatuv va tahlillar olib bordik.

Bugun o'qituvchilarimiz faoliyatidagi asosiy kamchiliklardan biri — bu kasbiy kompetentlikning yetishmasligi. Ayrim o'qituvchilarning kasbiy tayyorlagiligi, o'z mahoratiga ishonishi, mutaxassisligini puxta bilishi va shu kabi kasbiy kamolotni belgilab beruvchi xususiyatlarni namoyon qila olmayotgani achinarlidir.

Ikkinchidan, ko'plab o'qituvchilarning o'z ustida ishlamasligi, ilg'or tajribalar, tizimdagi yangiliklarni o'rganib, ish faoliyatida qo'llamasligi ularning zamonidan ortda qolishiga sabab bo'lmoqda. Muallimlarning o'z ustida mustaqil ishlashini muvofiqlashtirish tizimi ham yo'q.

Uchinchi omil o'qituvchining o'z ishiga ijodiy yondashmasligidir. Ko'plab o'qituvchilar darsda yangi, innovatsion metodlarni qo'llamasligi (aniqrog'i, qo'llay olmasligi), zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanmasligi, aksariyat muallimlar esa pedagogik texnologiyalarni besamar qo'llayotgani ayni haqiqat.

To'rtinchidan, aksariyat o'qituvchilar, hatto maktab rahbarlari ham darslarni kompleks tahlil qilishni bilmaydi. Seminar yoki treninglarda ba'zi o'qituvchilarga darsni tahlil qiling, desangiz, "Mashg'ulot menga yoqdi" yoki "Menga yoqmad", deyishdan nariga o'tmaydi. Darsning

metodik jihati, ilmiyligi, yutuq va kamchiliklari nimalardan iboratligi, psixologik talablarga javob berdimi, mashg'ulotda qo'yilgan maqsadga erishildimi — afsuski, bular haqida ko'p o'qituvchilar muayyan tushunchaga ega emas. Bunday o'qituvchilar mantiqiy fikrlash, tadqiq qilish, hisoblash, o'lchash, yasash, sinash, kuzatish, solishtirish, xulosa chiqarish, mustaqil qaror qabul qilish kabi pedagogik usullarni bilmaydi.

Beshinchidan, ba'zi o'qituvchilarning dars ishlashmasi (konspekt), mashg'ulotning texnologik xaritasini tuzishni bilmamasligi ham ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Aksariyat o'qituvchilarning konspektida darsning tashkiliy qismi, o'tilgan mavzuni so'rash, o'tilgan mavzuni mustahkamlash, yangi mavzuni tushuntirish, mustahkamlash, o'quvchilar bilimini baholash, uyga vazifa berish kabi tarkibiy qismlar to'liq yoritilmaydi.

Oltinchidan, dunyoda bo'layotgan global o'zgarishlar, mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy hayotidagi tub islohotlar, siyosiy jarayonlarning mazmun-mohiyatini yaxshi bilmasligi, tashqi siyosatdan bexabarligi, bir so'z bilan aytganda, g'oyaviy va mafkuraviy savodxonlikning yetishmasligi pedagoglarning ijtimoiy mavqeyiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Yettinchidan, ko'plab o'qituvchilarning kompyuter texnologiyalaridan foydalanishni hanuzgacha yetarli darajada o'zlashtirmagan ularning o'z ustida mustaqil ishlashiga yana bir to'siq bo'lib "xizmat qilyapti". Bugungi kunda muallimlarning qo'lida qimmatbaho telefon bor, lekin ular ijtimoiy tarmoqlar, ta'limga oid sayt va kanallardan foydalanish, tajribasini shu tarmoqlarda keng ommalashtirishni bilmaydi. Achinarlisi, ular axborot-ta'lim portali (eduportal.uz), O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi (uzedu.uz), O'zbekiston Respublikasi jamoat ta'lim axborot tarmog'i (ziyonet.uz), Xalq ta'limi sohasida AKTni rivojlantirish markazi (multimedia.uz), viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi (sammoi.uz) saytlari kabi ta'limga oid saytlar, "Ma'rifat" gazetasi (@marifatziyo), "Boshlang'ich ta'lim" jurnali (@bt1992) singari o'nga yaqin ta'lim nashrlarining "Telegram" kanallari faoliyat yuritayotgani haqida tasavvurga ham ega emas.

Xalq ta'limi vazirligi tomonidan barcha fanlar bo'yicha yaratilgan zarur metodik qo'llanma va multimedia ilovalari yetkazib berilgan bo'lsa-da o'qituvchilar ulardan har doim ham foydalanmayapti. Disk va metodik qo'llanmalar o'qituvchining g'aladonida yoki direktorning shkafida qolib ketapti.

Kommunikativ axborotlar bilan ishlash, o'zini o'zi rivojlantirish, ijtimoiy faol fuqarolik, milliy va umummadaniy, matematik savodxonlik, fan va texnika yangiliklaridan xabarador bo'lish hamda foydalanish kompetensiyalari nima va ular qanday shakllantirilishi lozimligini bilmaydigan

o'qituvchi bugun ta'lim sifatini ko'tarishga yordam berolmaydi. Dars jarayonida bunday kompetensiyalarni shakllantirish uchun qanday pedagogik usullardan foydalanish kerakligini o'qituvchi nafaqat bilishi, balki amalda bajarishi zarur. Bunday kompetensiyalar o'qituvchining o'zida shakllanmagan bo'lsa, ularni qanday qilib o'quvchilarida shakllantira oladi? Yuqorida qayd qilingan kamchilik va nuqsanlarni bartaraf qilish uchun o'qituvchi nima qilishi kerak? Buning yagona yo'li — o'z ustida ishlash. Boshqa yo'li yo'q!

O'qituvchining kasbiy malakasini muntazam oshirib borishi bugun davr talabiga aylandi. Lekin malaka oshirish jarayoni — bu o'qituvchining barcha nuqsanlardan xalos bo'lishi degani emas. Quers ikki qo'ldan, deydilar. O'z ustida ishlamaydigan, o'zini qiynashni istamagan pedagog nuqsanlardan qutulolmaydi.

Ma'lumki, o'qituvchi besh yilda bir marta malakasini oshiradi: bir oyda 144 soat hajmida malaka oshirish kursida shug'ullanadi. Bu yetarli emas, albatta. Eng avvalo, maktabning o'zi malaka va mahoratni oshirish o'chog'i bo'lishi kerak. U yerda darslarga kirish va kuzatish, tahlil qilish, yangi innovatsion usullarni keng joriy etish, o'zaro tajriba almashish, jamoatchilik nazoratini yo'lga qo'yish, ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish ishlari tashkil etilishi zarur.

Bugun malaka oshirish jarayoni ham shakllan, ham mazmunan yangicha qi-yofa kasb etishi lozim. Malaka oshirish kursiga kelgan o'qituvchi pedagogik mahoratini oshiribgina qolmay, metodik mukammallikka erishish barobarida ruhiy tayyorlagiligi oshirishi, tafakkurini, ijodkorlik xususiyatlarini boyitishi lozim. Samarqand viloyat xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hududiy markazi o'z faoliyatida ayni shu yo'nalishga alohida e'tibor qaratmoqda.

Hozirgi kunda markazga har oyda o'rta-tacha 900 nafar tinglovchi malaka oshirish uchun keladi. Bu yerda 48 ta o'quv auditoriyasi, 4 ta o'quv laboratoriyasi, 210 o'rinli tinglovchilar turarjoyi, 3 ta sport zali va maydoni, 3 ta majlislar va konferensiya zali, amfiteatr, axborot-resurs markazi va 3 ta oshxonalar tinglovchilar ixtiyorida.

Ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish, professor-o'qituvchilar salohiyatidan unumli foydalanish hamda viloyat o'qituvchilarini metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash maqsadida "Pedagogik innovatsiyalar markazi" faoliyati yo'lga qo'yildi. Unda o'qituvchilarga uslubiy yordam ko'rsatish maqsadida o'quv-metodik materiallarni tizimli yaratish, viloyatdagi reyting past maktablarda mahorat darslari, seminarlar va boshqa tadbirlar o'tkazish amaliyoti keng joriy etilmoqda.

Saidahmad USMONOV,
Samarqand viloyat xalq ta'limi
xodimlarini qayta tayyorlash
va malakasini oshirish hududiy markazi
direktori

Abituriyent — 2019

Yunusobod — Chilonzor — Yashnobod

Yoxud abituriyentlarga davlat xizmatlari qanday ko'rsatilmoqda?

2019-2020-o'quv yili uchun milliondan ortiq abituriyent hujjat topshirishi taxmin qilingandi. Hujjat topshirish muddatining teng yarmi o'tib bo'lganini inobatga olsak, respublika bo'yicha 1-iyul holatiga ko'ra bor-yo'g'i 84 755 nafar abituriyentdan hujjat qabul qilingan. Nazarimizda, yana 900 mingdan ortiq abituriyent hamon so'roq ostida turgan tillar kesimidagi kvotalar va fanlar majmuasi tasdiqlanishini kutmoqda. Qabul jarayonining so'nggi kunlari hujjat topshirish va qabul qilish ishlari qizg'in tus oladi chog'i.

Shunday bo'lsa-da, qabul davom etmoqda. Bugungacha abituriyentlar birinchi oliy ta'lim muassasasi sifatida ko'proq quyidagi OTMlarni tanlashmoqda: Samarqand, Urganch, Guliston, Andijon davlat universitetlari hamda Toshkent davlat pedagogika universiteti.

Abituriyentlardan hujjatlarni qabul qilishda eng ko'p xizmat Sirdaryo viloyati Boyovut tumani davlat xizmatlari markazi tomonidan ko'rsatilgan.

— Qabul jarayoni boshlangandan beri abituriyentlardan 375 ta ariza kelib tushdi (28-iyun holatiga ko'ra), — deydi Boyovut tuman davlat xizmatlari markazi operatori Akmal Avazov. — Shulardan 370 tasi Guliston davlat universiteti, 3 tasi Samarqand davlat universitetiga yo'naltirildi, Farg'ona davlat universiteti va Toshkent davlat yuridik universitetiga bittadan hujjat qabul qilindi.

Yunusobod DXM tomon...

Abituriyentlarning hujjat topshirish jarayoni bilan tanishish maqsadida bir nechta DXMga bordik. Jumladan, Yunusobod tumanidagi davlat xizmatlari markaziga borishdan avval turnaqator abituriyentlarni uchratishni taxmin qilgandik. Lekin markazda ikki nafar abituriyent hujjat topshirayotganini ko'rdik, xolos.

— Bugungacha markaz tomonidan 20 nafar abituriyentning hujjati qabul qilindi. Ularning deyarli barchasi Toshkent davlat yuridik universitetiga hujjat topshirdi, — deydi Yunusobod tuman davlat xizmatlari markazi operatori Komila Sharipova. — Shu kungacha boshqa OTMga topshirish uchun birorta abituriyent murojaat qilganicha yo'q. Agar murojaat qilinsa, xizmat ko'rsatamiz.

Yaxshi! Biroq Toshkent davlat yuridik universitetiga hujjat topshirayotgan qoraqalpog'istonlik Temur Kopjursinovga DXM xodimlari yuridik universitetdan tashqari yana ikkita OTMga hujjat topshirish imkonizligini aytdi. To'g'ri, Toshkent davlat yuridik universitetining fanlar majmuasi unida tili (3,1), chet tili (2,1) va tarix (1,1) ketma-ketligida tasdiqlangan. Bunday ketma-ketlik boshqa birorta yo'nalishda mavjud emasligini hisobga olsak, haqiqatan ham, TDYUGa hujjat topshiradigan abituriyentlar uchta yo'nalishni tanlash imkoniyatidan mahrum. Lekin joriy yilgi test sinovlari uchun fanlar majmuasida ayrim yo'nalishlar bo'yicha o'zgarishlar bo'lishi kutilmoqda. Unga ko'ra, TDYUGa hujjat topshirgan abituriyent Qoraqalpog' davlat universitetining "Yurisprudensiya" hamda Toshkent davlat o'zbek tili va

adabiyoti universitetining "Noshirlik ishi" yo'nalishlariga ham hujjat topshirishi mumkin bo'ladi. Ammo Temurning shaxsiy ma'lumotnomasida qolgan ikki yo'nalish bo'sh qoldi, ya'ni u hozircha imkoniyatdan mahrum. Masala yana tillar kesimi va fanlar majmuasining tasdiqlanmagani borib taqalyapti.

15-iyundan shu kungacha respublika bo'yicha yuzlab abituriyentlar aynan Toshkent davlat yuridik universitetiga hujjat topshirgan. Bu degani — ular faqat 1 ta OTM bilan cheklangan. Komila Sharipovaning aytishicha, abituriyentlarning ikkinchi va uchinchi yo'nalishni tanlab hujjat topshirishga haqqi bor, ammo fanlar majmuasining tasdiqlanmagani bunga izn bermaydi.

Masalaga oydinlik kiritish maqsadida Toshkent davlat yuridik universiteti qabul komissiyasiga qo'ng'iroq qilib, fanlar ketma-ketligi haqida so'radik. Qabul komissiyasi mas'ul xodimi fanlar ketma-ketligi ona tili va adabiyot, chet tili va tarixdan iboratligini aytdi. Universitetning rasmiy saytiga kirib ko'rganimizda esa hamon eski ma'lumotlar turganiga guvoh bo'ldik. Hech bo'lmasa, saytdagi ma'lumotlar yangilanishi kerak, nazarimizda.

Chilonzor DXMda nima gaplar?

Chilonzor tuman davlat xizmatlari markaziga borganimizda ham faqat ikki nafar abituriyentni uchratdik. Ular ham Toshkent davlat yuridik universitetiga hujjat topshirayotgan edi. Biz boshqa OTMlarga hujjat topshirmoqchi bo'lgan abituriyentlarga qanday xizmat ko'rsatilayotgani bilan qiziqdik. Aslida boshqa OTMlarga hujjatlar rostdan ham qabul qilinayotganini sinab ko'rish uchun Chilonzor tuman davlat xizmatlari markazi bo'lim boshlig'i Furqat Tojiyev bilan shaxsiy ma'lumotlarimizni tizimga kiritdik. Tanlovimga ko'ra dastlab Farg'ona davlat universitetini, qolgan ikki yo'nalishga esa Qarshi hamda Termiz davlat universitetlarining filologiya yo'nalishini tanladik. Hujjat topshirish davomida tizimda birorta texnik xatolik kuzatilmadi. Xomcho'timizga ko'ra hujjatlarimiz tizimga kiritib ro'yxatdan o'tish uchun taxminan 8 daqiqa vaqt sarflandi, xolos.

— To'lov tartibiga kelsak, kvitasiya tayyor bo'lgandan so'ng abituriyentlar 2 xil usulda badalni to'lashi mumkin, — dedi Furqat Tojiyev. — Birinchisi, kvitasiya chiqarilib, bank orqali to'lov amalga oshiriladi. Ikkinchisi, onlayn to'lov tizimi orqali plastik karta yordamida o'tlash ham mumkin. Bunda kvitasiya shakllanganidan so'ng "Plastik karta orqali to'lov" so'rovi pay-

do bo'ladi. Shu orqali va kvitansiya davgi invoys raqamini kiritish orqali to'lov amalga oshiriladi.

Xo'sh, kvitasiya qanday yaratiladi? Biometrik pasportga ega bo'lgan abituriyentlar Davlat test markazining *pay.dtm.uz* sayti orqali o'ziga to'lov kvitansiya yaratib, chiqarib olishi mumkin. Buning uchun shaxsiy identifikatsiya raqami, pasport seriyasi va raqami hamda telefon raqamini kiritib, "Yaratish" tugmasini bosishi kifoya. Bundan tashqari, ular DXM yoki OTMga borib, to'lov kvitansiya chiqarib olishi ham mumkin. Shuningdek, biometrik pasportga ega bo'lmagan (pasport yoshiga yetmagan yoki fuqaroligi yo'q) abituriyentlar esa davlat xizmatlari markazlariga yoki oliy ta'lim muassasalariga borib, shaxsini tasdiqlovchi hujjatni taqdim etgan holda to'lov kvitansiya chiqarib oladi.

So'nggi manzil — Yashnobod

Yashnobod tumanidagi DXM orqali esa 13 nafar abituriyent hujjat topshirgan. Ularning 11 nafari Toshkent davlat yuridik universitetiga, qolgan ikki nafari Qoraqalpog'iston va Samarqand davlat universitetiga hujjat topshirgan.

— E'tibor bersak, Toshkent shahridagi DXMlar orqali hujjat topshirayotgan abituriyentlar soni kam. Bunga sabab balki Toshkent shahrida faqat yuridik universitet uchun hujjatlar qabul qilinayotganidir, — deydi Yashnobod tuman davlat xizmatlari markazi direktori Baxtiyor Ahmedov.

Balki yuridik universitetdan tashqari qolgan to'rtta universitetga abituriyent o'zi yashayotgan joydagi DXM orqali hujjat topshirishi mumkinligiga haliyam ishonmas yoki ular hujjatlarni OTMning o'ziga borib topshirgan ma'qul deb o'ylashar. DXMlar orqali hujjat topshirayotgan talabgorlarning kamligiga ro'yxatda faqat beshta OTMning mavjudligi yoki har bir OTMning o'zida ham qabul komissiyasi ishlayotgani sabab bo'layotgandir. Lekin abituriyentlar uchun xodimlarimiz bilan sifatli xizmat ko'rsatishga doim tayyormiz.

Yana bir gap: davlat xizmatlari markazlaridagi xodimlar 100 dan ortiq turdagi davlat xizmatlarini ko'rsatish bilan bir qatorda abituriyentlardan ham hujjat qabul qilyapti. Ularga alohida shtat tashkil qilinmagan. Shu masalani ham so'raganimizda abituriyentlarning hujjat topshirish muddati faqat bir oy va bu jarayon respublikaning barcha OTmlarini hali to'liq qamrab olmagan va keyingi yillarda bosqichma-bosqich amalga oshirilishini, qamrov kengaygandan keyin xodimlar uchun ham alohida shtatlar tashkil qilinishini ta'kidlashdi.

Xorijiy fuqarolar uchun qabul qanday bo'ladi?

Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 20-iyunda "Xorijiy fuqarolarni O'zbekiston Respublikasi ta'lim muassasalariga o'qishga qabul qilish va o'qitish tartibi to'g'risidagi nizomga o'zgartirish kiritish haqida"gi 517-sonli

qarori qabul qilindi. Unga ko'ra xorijiy fuqarolarning respublika OTmlariga suhbat asosida qabul qilinishi belgilangan. Va ular hujjat topshirish uchun OTMning o'ziga murojaat qiladi.

Qarorga muvofiq, xorijiy fuqarolar oliy ta'lim muassasalari bakalvriyatiga OTM tomonidan belgilangan tartibda o'tkaziladigan suhbat natijasiga ko'ra qabul qilinadi. OTMlarga umumiy o'rta yoki o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi ma'lumotiga muvofiq ma'lumotga ega bo'lgan xorijiy fuqarolar qabul qilinishi mumkin.

Shu o'rinda aytish kerakki, ilgari faqat MDH mamlakatlaridan kelgan xorijiy fuqarolar OTMlarga suhbat asosida qabul qilingan bo'lsa, boshqa davlat fuqarolari esa test topshirgan.

Shu o'rinda...

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetiga qabul yakunlanishi bilan bog'liq turli xabarlar oxirgi ikki kunda ko'payib ketdi. Ko'pchilik abituriyentlar qabul tugaganidan xavotirlanib umid uzgandi. Lekin shu kuni O'zbekiston Milliy axborot agentligi tarqatgan xabarga ko'ra, Davlat test markazi boshqarma boshlig'i Diyorbek Qo'chqorov masalaga quyidagicha izoh bergan:

— O'zbekiston oliy ta'lim muassasalariga qabul 15-iyulgacha deb belgilangan. Faqat Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti uchun alohida qaror chiqqan. Unga ko'ra sinovlarning birinchi bosqichi 5-iyulga qadar yakunlanishi kerak. Shuning uchun JIDUda hujjat qabul qilish avvalroq yakunlanadi. Lekin bunda ilk sinovlardan o'ta olmagan abituriyentlar boshqa OTMga hujjat topshirishga imkon bo'ladi.

Universitetning rasmiy saytida ham qabul 15-iyundan 5-iyulga qadar davom etishi haqida xabarlar joylangan. Demak, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetiga o'qishga kirish istagidagi abituriyentlar uchun hali imkon bor.

Xulosa bunday...

Xulosadan avval yana bir gap, mutasaddilar tomonidan abituriyentlar hech qayerga bormay turib, onlayn tarzda Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali — *my.gov.uz* orqali ham o'qishga onlayn hujjat topshirishi mumkinligi aytilgan edi. Bir necha urinishlar bilan ham onlayn hujjat topshirilmayotgan abituriyentlar yana vaqt va pul sarflashga majbur. Mazkur masala yuzasidan Davlat xizmatlari markazi AKT bo'limi bosh maslahatchisi Olimjon Abdullayev bilan bog'lanimizda, internetdan hujjat topshirish uchun dastur ochib qo'yilishi kerak, bu masala bilan Elektron hukumat va raqamli iqtisodiyot loyihalarini boshqarish markazi hamda Davlat axborot tizimlarini yaratish va qo'llab-quvvatlash bo'yicha yagona integrator shug'ullanishini aytdi.

Yuqoridagi tashkilotlar bilan bog'lanishga harakat qildik, biroq urinishlar besamar ketdi.

Fayoza AVLAYEVA,
"Marifat" muxbiri

Mutolaa

Asar kristalsimon bo'ladi

Men ijodi haqida gapirmoqchi bo'layotgan muallifning yag'rindor gavdasini kurashchiga o'xshatsangiz, ming bir kinoya bilan, boz ustiga qo'ng'iroq shevasini qorishtirib gapirishidan shahar ko'rgan fermerlardan bo'lsa kerak, deya o'ylaysiz. Mabodo u kishi gapiga kitobiy so'zlardan qo'shib qolsa, o'qituvchikan, degan gumonga borasiz. Men uni sizga tanishtirib qo'yay: na kurashchi, na fermer, na o'qituvchiga o'xshatolmay ikkilanayotganingiz — yozuvchi Luqmon Bo'rixon bo'ladi!

Sirli ishora va noma'lumlik ortidagi qahramon

Yozuvchining "Quyosh hali botmagan" qissasi shunday so'zlar bilan boshlanadi: "Ming to'qqiz yuz sakson ikkinchi yilning bahorida, erta-indin uchinchi jahon urushi boshlanar emish degan mish-mishlar xo'b avj olgan kunlarning birida..."

Ya'ni yozuvchi bu bilan jahon urushidan sira kam bo'lmagan bir kurash, go'yo bir "jang" haqida sirli ishora qilayotgandek tuyuladi sizga. Zero, asarning o'zi ham qalbidagi turli qarama-qarshilik, po'rtana-yu to'fonlar avj olib bu chigal ziddiyatlararo o'zlarini topishga qiynalgan uch o'spirin ruhiyatining muvozanatga yetishi to'g'risidadir.

"...kunlarning birida, — davom etadi muallif, — usta Abilning uyida qoramag'iz, to'zg'in sochlari jingilib, qoshlari qiyg'och, kipriklari uzun-uzun, ko'zlari ma'yus, yetti-sakkiz yashar qizaloq paydo bo'ldi..."

Kitobxonlari "qoramag'iz, jingilib sochli qizaloq"ning kimligiga qiziqish paydo bo'ladi: "Tanzila kim o'zi? Millati nima? Vatani qayer", degan savollar o'tadi uning ko'nglidan. Muallifning o'ziga xos yozuvchilik texnikasini ko'rib, hayratga tushasiz. Axir, ayting, qaysi umuminsoniy fazilat millat tanlabdi? Ezgulikning millati bormi? Nomusning, orning, ishonchning vatani qayer? Va... va muhabbatning-chi, muhabbatning?!

Qissa qahramonlari Norsoat va Davronning qiliqlari, orzu-maqсадlari bir-biriga ikki tomchi suvdoy o'xshar, hatto shiorlari ham bir edi: "Quyosh hali botmagan!" deyishardi ular qachonki, qalbi o'ftobday yorishsa. "Quyosh hali botmagan!" — Qachonki, qalbiga bulut soya tashlasa, bola ko'nglini qandaydir tuyg'u paypaslab o'tsa, ular qo'llarini havoda sermab, baravariga shu shiorni tilga olishardi.

Absal polvonning kechmishi

Davronning otasi — Quvondiq qaysar ikki do'stni polvonning oldiga shogirdlikka olib keladi. Na ustoz ko'rgan, na biror mashq-mashg'ulotda qatnashgan, sibizg'a chalishni ko'proq yaxshi ko'radigan Absal polvon esa ularning hafsalasini pir qiladi. Buni payqagan Quvondiq qaysar polvonning

bir vaqtlar loyqa botib qolgan eshakni qishloqqa ko'tarib borgani, to'y-u hashamlarda nomdor polvonlarni bir hamladayoq yiqitgani, polvonlik unga ilohiy yuqtirilganini, xilvatnashin yashashi pirlar buyrug'iga binoan bo'layotganini aytib qancha maqtamasin, bu do'stlarni hayratlantirilmaydi.

"— Bir-ikki televuzurda ko'rganman, — deydi hatto Davron u haqida Norsoatga, — qo'lidagi xalacho'pni silkitib-silkitib ko'p odamga kuy chaldirdigan chollar bo'lardi, shulardan buning farqi yo'q ekan!..."

Ammo Davrondan farqli ravishda Norsoat Absal polvon bilan o'tgan ilk kunlardayoq unga qiziqib qolib, keyinkeyin undagi ilohiy xislatlarni tuygandek bo'ladi. Absal polvonning o'zi kabi boshqa bir ato'yi polvon — Ahmet polvon bilan shogirdlariga amaliy mashg'ulot o'tayotganida ham Davron ular mashg'ulotida bahsni ko'rsa, Norsoatga ular ikkisi bir bo'lib allaqanday ko'zga ko'rinmas kuch bilan olishayotganga o'xshab ko'rinadi.

Gapirishni ko'p-da suymaydigan Absal polvon bir gal ularni yoniga olib:

"Polvon odam uch narsaga hokim, uch narsaga qul bo'lishi kerak", — deya gap boshlaydi.

"Men bilaman, — uning gapini bo'ladi Davron, — polvon nafsiga, shuhratparastlikka, manmanlikka hokim bo'lishi kerak... bir kitobda o'qiganman".

Absal polvon uning so'zini ma'qullab, qolganini ham aytishini so'raydi.

"Polvon uch narsaga qul bo'lishi kerak, — Davron davom etadi, — haqiqatning, or-nomusning..." — biroq uchinchisini bila olmay, to'xtab qoladi.

"Sibizg'aning!" — deb yuboradi shu payt beixtiyor Norsoat. Bu fikrga Absal polvon e'tiroz bildiradi.

O'quvchi ko'z oldida bahaybat qaddini bukib sibizg'a chalayotgan Absal polvon, polvonning yuz-ko'zlaridagi ma'yusiyat, uning muhabbat bilan bog'liq dardli-iztirobli kechmishi gavdalaniadi.

Hurlik keltiruvchi qullik

Bir oy shogirdlik mashg'ulotidan

"Quyosh hali botmagan!" — Qachonki, qalbiga bulut soya tashlasa, bola ko'nglini qandaydir tuyg'u paypaslab o'tsa, ular qo'llarini havoda sermab, baravariga shu shiorni tilga olishardi.

keyin Norsoat va Davron Absal polvon bilan xayrlashib, qishlog'iga qaytadi. Bu paytda Tanzilaning bo'yiga bo'y, chiroyiga chiroy qo'shilgan, qissa qahramoni bo'lgan ikki do'st ham ishq-muhabbat haqida xayol suradigan yoshga yetib qolishgan edi... Orada yozgi ta'til boshlanadi-yu, Tanzila toqqa giyoh terishga, Davron otasi bilan xorijda dam olishga, Norsoat esa tirikchilik uchun cho'lda istiqomat qiluvchi pochchasinikiga tarqalib ketishadi.

Olis cho'l bag'rida ham tashqi, ham ichki tomondan jazirama kunda beomon toblanayotgan Norsoat ruhiy evrilishlar girdobiga tushib qoladi. Dardini aytib yengil tortay desa, do'sti Davron uzoqda. Shunda uning to'satdan sibizg'a chalgisi kelib qoladi. Xuddi Absal polvon aytgani, yo'q-yo'q, bamisoli ilohiy bashorat qilganiday kuyinib-o'rtanib, sibizg'a chalgisi kelaveradi. Endi u "Kengsoy bargutlari" to'dasining o'yinqaroq a'zosi emas, Norsoat edi! Oshiq-u shaydo, ma'yus-u o'ychan... o'zini anglay boshlagan Norsoat!

Bunday anglash jarayonida u do'sti bilan o'zini qiyoslab ko'rib, Tanzilaning sevgisiga Davronni ko'proq munosib deya topar ekan, ilk marta o'zining yetim ekanini, qo'li kalta, egni yupun ekanini his etadi. Axir, Davronning otasi kimsan, rais Quvondiq qaysar, boz ustiga do'stining o'zi ham ancha ko'rkam, sershiddat, baquvvat yigit. Qizlar shunday yigitga ko'ngil qo'ysin-da, o'yarlari Norsoat. Aslida esa, Davronning Tanzilani sevmasligigina unga yupanch va dalda edi.

Bu daldaga suyanib oradan yillar o'tadi. Norsoat bilan Davron harbiy xizmatni o'tab qaytishadi. Kunlardan bir kuni esa Davron do'sti Norsoatga uydagilar uylanasan deb holi joniga qo'yamayotganini, uzoq o'yab ko'rgach, u uylanish uchun Tanziladan mosroq qiz topmagani bildiradi.

"— Tanzilani tilga olma, — dedim arang.

— Nima?! Nega... tilga olmay?

— U... u meniki...

— Seniki?! Ux, ti, pismiq, qoyilman senga! Menga bir og'iz aytmay, zimdan ish pishitib yurgan ekansan-da, a? Non sindirdilaringmi?"

— Yo'-o'g, hali...

— Yo hali ovloq-ovloqda uchrashib, ahd-u paymon qilib yuribsizlarmi?"

Biroq, Norsoat agar Tanzilaga Davron sovchi qo'ysa, qizning uyidagilari do'stining otasi hurmati uchun ham rad etisha olmasligini yaxshi bilardi. Shuning uchun bu kelishuvga rozi bo'la olmaydi.

— "Kel, ikkovimiz masalani boshqacha hal qilamiz", — deydi so'ngra Davron.

— Qanday?

— Ota-bobolarimiz an'anasi bo'yicha hal qilamiz. Ikkovimiz kurashamiz. G'olib Tanzilaga egalik qiladi. Ham domillaning to'yi qiziydi. Qalay? Bu gappa ko'narsan endi, a?

Ha, Davron meni burchakka qisgan edi! Uning taklifiga rozi bo'lishdan boshqa ilojim qolmadi.

— Bo'пти, kurashamiz, — dedim qat'iy, — lekin... lekin bu kelishuv o'rtamizda, hech kim bilmasin.

Davron asabiy bir tarzda xoxolab kulldi.

— Ey, oshing halol bo'lsa, ko'chada ich, degan maqol bor-a. Sen nimadan qo'rqayapsan?"

— Men hech narsadan qo'rqmayapman. Tanzila gap-so'zga qolmasin tag'in deyapman.

Afsuski, Norsoat o'ziga ixtiyorsiz bir vaziyatda sevgisini garovga qo'ygan, masala hal bo'lishi kerak bo'lgan o'sha to'yda ikki do'stning o'rtasidagi kelishuv butun qishloqqa ovoza bo'lgan edi. Bundan esa Norsoat Tanzilaning nomi oldida xijolatga tushib oyoq-qo'llari bo'shshsa, yoshlikdan qahramonlikka o'ch bo'lgan Davronning ilhomi jo'shib, kuchiga-kuch qo'shiladi. Nihoyat, kurash boshlanganda Davronning ikki marta qilgan hamlasiga to'rg'a turib bergan Norsoat, do'stini to'g'rilikcha yengishga qurbi yetmasligini tushunib yetadi.

Tanzilaning tanlovi

Rais Quvondiq xonadonida to'y harakatlari allaqachon boshlanib ketgan. Biroq, qanchadan qancha hijron alamini boshdan kechirayotgan Norsoat vijdon azobida yonib-o'rtanib, kuli chiqib borardi. Shunda u bor gapni Tanzilaga aytishim kerak, shu bilan uning ham, Davronning ham oldida o'zinni poklagan bo'laman, degan qarorga keladi. Tanzilani o'qish joyiga qidirib borib, unga bor gapni ochiq-oydin aytadi.

Ammo qalbning jamiyat qonun-qoidalari rad etishi mumkin bo'lgan o'z mantig'i, o'z haqiqati bor! Qolaversa, Norsoat sof muhabbat olovida toblanish barobarida o'zini yengib, Norsoat bo'lganiday, Tanzila ham allaqachon Tanzila edi!

— Qo'rqmang, — deb pichirlaydi qiz unga, — men na Oybachinman, na malika Diloromman... o'sha Davroningiz ming marta mardlik pesh qilsayam baribir unga tegmasdim".

Asarning eng kulminatsion nuqtasiga yetganda, barcha kitobxon do'stlarimga "Quyosh hali botmagan" qissasini mutolaa qilishni tavsiya etaman. Zero, kristall bo'lakchasinging o'nlab qirradi ko'zga chalini, yana qanchasi ko'zdan panada qolgani kabi, asarning men ko'ra bilmagan jihatlarni siz ilg'ashingiz tayin.

Bayram Ali QO'LDOSHEV

Qashqadaryo viloyati

Noodatiy fikrlash mahorati yoxud kreativlik qanday shakllantiriladi?

Bugun dunyoda yuz berayotgan to'rtinchi sanoat tamaddunining dvigateli — harakatga keltiruvchi kuchi kreativlikdir. Atrofga boqsangiz, har tomonda inson ijodkorligining beqiyos va hayratlanarli namunalari duch kelasiz: elektron xizmatlar, virtual reallik, to'rtburchak tarvuzlar, tuproqsiz hosil olish... Bularning barchasi inson tasavvuri, tafakkuri mahsuli. Bugun biz uchun odatiy tuyulgan kitob, musiqa, bino, samolyot, hatto lampalar ham qachonlar orzu va tasavvurda bo'lgan, keyinchalik aql-idrok samarasi o'laroq yaratilgan.

G'ildirakning kashf etilishidan boshlangan yaratuvchanlik namunalari bugun koinotda kezib yuribdi. Innovatsiyalar kundalik turmushimizda qulayliklar yaratadi, og'irimizni yengil, uzog'imizni yaqin qiladi. Shu tarzda kreativlik taraqqiyotning ajralmas bo'lagiga aylangan. Barcha sohada ijodiy fikrlash mutaxassislariga talab katta. Dunyoga mashhur dasturiy mahsulotlar, mobil telefonlar ishlab chiqaruvchi kompaniyalar mutaxassislaridan har kuni yangi g'oya so'raladi. Mehnat bozorida kreativ fikrlash mutaxassislariga talab oshib borayotgan ekan, ta'lim jarayonida o'quvchi-talabalarning noodatiy fikrlash qobiliyatini shakllantirish, rivojlantirish dolzarb vazifadir. Haligacha ta'lim tizimida ko'plab yondashuv va metodlar ijodiy fikrlash emas, talqin va tahlilga, ya'ni berilgan ma'lumotni tushunib, to'g'ri yetkazishga, nari borsa, bir necha axborotni umumiy lashtirib, xulosa chiqara olishga yo'naltirilgan.

Xo'sh, ta'lim oluvchilarni qanday qilib kreativ fikrlashga o'rgatish mumkin? Innovatsiya yaratish uchun tafakkurda qanday o'zgarishlar kechishi lozim?

Tasavvur bilimdan muhim(mi)?

Shaxsda kreativlik sifatlarini rivojlantirish uchun dastlab bu tushunchaning mazmunini bilish lozim. Kreativlik inglizcha "create" dan olingan bo'lib, yaratish ma'nosini bildiradi. Kreativlik deganda insonning yangilik yaratish, muammolarni yechishga qaratilgan ijodiy qobiliyati tushuniladi. Uning tagzamiyida originallik, amaliylik, noodatiylik va erkinlik yotadi. Shuningdek, kreativ fikrlash muayyan masala yuzasidan har tomonlama fikrlash, bir nuqtaga turli rakursdan yondashishni anglatadi.

Kreativlik shaxsni rivojlantiruvchi kategoriya sifatida inson tafakkuri, ma'naviyatining ajralmas qismi hisoblanadi, u shaxs ega bo'lgan bilimlarning ko'p qirrali ekanligida emas, balki yangi g'oyalarga intilish, o'rnatilgan stereotiplarni isloh qilish va o'zgartirishda, hayotiy muammolarni yechish jarayonida kutilmagan va noodatiy qarorlar chiqarishda namoyon bo'ladi. Ya'ni, berilgan bilimlarni takrorlash orqali kreativlikka erishib bo'lmaydi, ijodiy fikrlash jarayonida yangi fikr, yangi g'oyaning paydo bo'lishi asosiy shartdir. Masalan, ingliz tilida so'zlarni yodlab, grammatika qoidalarini "suv qilib ichib yuborgan" bo'lsangiz ham, insho yozolmasangiz, barchasi bekor. Shuning uchun kreativ fikrlash jarayonida tasavvur muhim rol o'ynaydi. Albert Eynshteyn "Tasavvur — bilimdan muhim" deganida aynan mana shu jihatni nazarda tutgan.

Ko'pincha noodatiy fikrlar, yechimlar kutilmaganda inson xayoliga keladi. Buning uchun, avvalo, fikrlash jarayonidagi bir xillikka, odatiylikka barham berilishi lozim.

Qoliplardan voz kechamiz

Inson miyasi o'z ishini "yengillash-tirish", "qulaylashtirish" uchun shablon va stereotiplardan foydalanadi. Stereotiplar shu paytgacha ma'lum bo'lgan va umumqabul qilingan fikrlardir. Ular asosida fikrlash bizga hech qanday yangi g'oya bermaydi. Qoliplarning yuzaga kelishida jamiyatda ustuvor bo'lgan ijtimoiy fikr, mediamahsulotlarda taqdim etilayotgan shakl va ko'rinishlar ham yetakchi o'rin tutadi. Inson ommadan ajrab qolmaslik nuqtayi nazaridan hammaning fikriga qo'shiladi. Qolaversa, "oqim bo'yab suzish" mustaqil fikrlashdan ko'ra oson tuyuladi. Stereotiplar orqali fikrlaganda muayyan mavzu bo'yicha inson ongiga "so'rov" berilganida odatiy ma'lumot va mulohazalar yuzaga keladi. Masalan, "yangi yil" deganda to'kin dasturxon, reklamadan tushmaydigan gazli ichimliklar, archa va hokazolarni tasavvur qilish, boba obrazida qo'lida hassa tutgan, ko'zoynakli cholni ko'rish qolip asosida fikrlashning ko'rinishi. Kreativ fikrlash insonlar odatiy manzaralardan o'zgararoq tasvirlarni ham tasavvur qilib, hech kim ilg'amagan jihatlarini payqaydi, yangilik yaratoladi.

Eng ajablanarli jihati, ta'lim-tarbiya jarayoni ham bolalarni bir xil fikrlashga o'rgatib qo'yarkan. Mashhur ixtirochi va kashfiyotchilarning aynan maktabdagi ta'lim jarayonidagi bir xillikka ko'nikolmagani, qoliplarga sig'maganini ko'rish mumkin. Masalan, Albert Eynshteynning maktabdan haydalanishi yoki Dmitriy Mendeleevning kimyo fanidan "uch" olgani bunga misol bo'ladi.

Ken Robinson tomonidan tayyorlangan va YouTube saytida 5 million marta tomosha qilingan "Maktab kreativlikni barbard etyaptimi?" nomli videolavhada ham shu xususida so'z boradi. Harf o'rganish jarayonidayoq bolalarning belgilangan chiziqlar bo'yab yozishi, topshiriqlarni bajarishda namunalar orqali ishlashi, adabiyot darlarida asarni qanday tushunish kerakligi to'g'risida ma'lumotlar berilishi, pedagoglarning yaxshi bajaruvchilarni yaxshi baholashi natijasida bolalar qoliplar doirasida fikrlay boshlaydi. Oqibatda ko'plab yoshlar topshiriq berilsa, namuna bormi, deb so'raydigan holga kelgan. Bu oldin mavjud bo'lgan modellar asosida ishlashga o'rganib qolish natijasi. Bunday vaziyatni bartaraf etish uchun o'quv jarayonida

ijodkorlik sifatlarini tarbiyalashga ahamiyat qaratilishi maqsadga muvofiq. Masalan, o'quvchilarga "Sizga bir kunda 86400 AQSH dollari berilsa, uni nimalarga sarflagan bo'lardingiz?" kabi noodatiy savollar berilishi mumkin. Bu savol o'quvchining topqirlik, bilag'onlik, ijodkorlik, masalaga turli nuqtayi nazardan qaray olish, yashirin jihatlarini ochish kabi xislatlarini rivojlantiradi. Sababi, 86 400 bir kundagi soniyalar miqdorini anglatadi. Savol orqali o'quvchiga har bir soniya qimmatli anglatiladi, uni behuda sarflamaslik uqtiriladi. Agar o'quvchi savol tagidagi mohiyatni anglamasa, unda kreativ va evrestik sifatlar past hisoblanadi.

Qolip va stereotiplar asosida fikrlashning bir necha ko'rinishlari bor. Masalan, qutbli tafakkur — hamma narsani ikki shaklda — yaxshi yoki yomon deb qabul qilish, dunyoni oq va qora rangda ko'rishdir. Aslida, yaxshi yoki yomon narsaning o'zi mavjud emas, uni fikrlarimiz shundayga aylantiradi. Har bir holat va jarayonning ijobiy hamda salbiy jihatlar bor. Bir tomonlama yondashuv, asosanmagik xulosalar ham stereotiplar asosida fikrlashning ko'rinishlaridir.

Ijodkorlikni yuzaga keltirish uchun stereotiplarning ongosti darajasida ijodan cheklovchi funksiya, shablonlardagi to'siqni anglash, qoliplardan voz kechish zarur. Kumir, brend va modaga ergashish mustaqil fikr kushandasi hisoblanadi. Kiyinish, o'zini tutish, kasb tanlash, hatto fikrlashdagi taqdim bunyodkorlik faoliyatidan cheklashi mumkin. Shuning uchun nega aynan shu kiyimni tanladim, nima uchun shu ichimlikni xarid qilyapman, deb OAV, reklama orqali inson ongiga majburan singdirilayotgan ta'sirlardan voz kechish mustaqil qaror qabul qilishga, media qurshovidan chiqishga sabab bo'ladi.

Mashqlar

Tomas Edison "Kreativlik — g'ayri-ixtiyoriy jarayon", deydi. Lekin har kuni ko'plab mutaxassislar muammolarga noodatiy yechim topishga zaruriyat sezadi. Ular mana shu g'ayriixtiyoriy jarayonni ixtiyoriylashtirishi mumkinmi? Tabiatda yangi fikrlarni yuzaga keltiruvchi "sehrli tayoqcha" yo'q, biroq har qanday mutaxassisning kreativ o'ylashiga ko'maklashadigan ko'plab usullar mavjud. Buning uchun ijodiy fikrlashga vaqt ajratish, ijodiy salohiyatni anglash lozim. Jorj Bernard Shou hazillashib shunday deydi: "Ko'pchilik yiliga ikki-uch marta o'ylaydi. Mening butun dunyoga mashhurligim sababi — haftada bir yoki ikki marta o'ylaganim". Demak, xayolga kelgan yangi fikrlarni e'tiborsiz qoldirmaslik, o'ylash uchun imkon yaratish muhim.

Ijodkorlik chegarasini belgilang. Muammoli masalaga duch kelgan paytingizda ijodkorlik chegaralarini belgilang. O'zingizdan "Eng oddiy yechim nimada?" deb so'rang. Keyin "muammoni hal qilishning aql bovar qilmassan"ni tasavvur qiling. Oddiy va hayratlanarli yechim o'rtasida sizga ijodiy maydon paydo bo'ldi. Endi yangi g'oya mavhum

emas, yaning chegaralari mavjud. Bu ijod jarayonidagi psixologik bosimni yengillashtradi.

"Olti shlyapa" usuli. Edvard de Bono taklif etgan "Olti rangli shlyapa usuli" da biror mavzu tanlanadi. Navbatmanavbat shapkalar kiyiladi: oq — diqqat bilan, hech qanday emotsiyasiz barcha faktlar tekshiriladi; qora — kamchiliklar aniqlanadi; sariq — mavjud holat tahlil etiladi; yashil — yana yangi bir necha g'oyalar qo'shiladi; qizil — emotsional munosabat bildiriladi; ko'k — ish xotimalanadi. Masalan, ta'lim tizimiga oid qonunchilikni takomillashtirish mavzusi ko'rilayotgan bo'lsa, mavjud qonunchilik o'rganiladi, kamchilik va bo'shliqlar aniqlanadi. Qonuniy me'yorlarning real holat bilan mosligi yoki qarama-qarshiligi o'rganiladi. Ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi takliflar beriladi, ular amalga oshsa, qanday samara berishi izohlanadi. Taklif loyiha shaklida rasmiylashtiriladi.

Uolt Disneyning kreativ fikrlash nazariyasi. Uolt Disney ko'ngilochar sohada o'z sanoatini yaratgan, animatsion multfilmlari bilan butun dunyoga tanilgan shaxs. U dunyoga mashhur personajlarini yaratishda kreativlikning uch fazasi — xayolparast, realist, tanqidchi obrazidan foydalanadi. Ya'ni, xayolparast rolda hech qanday chegarasiz xayol suradi, fantaziya yaratadi. Bu jarayonda u Baxning "Tokkata, fuga re minar" musiqasini eshitishini aytgan. Xayolida obrazlar yaratilganidan keyin uni reallik bilan uyg'unlashtiradi. Personaj qanday harakatlanadi, qanday gapiradi — barchasini konstruktor sifatida jonlantiradi, reallashtiradi. Shundan keyin xayolparast va realist ishini tanqidchi ko'rib chiqadi. Tanqidchi "filtr" vazifasini bajaradi. Uolt Disneyning yutug'i xayolparast, realist, tanqidchini bitta shaxsda jamlay olganidir. Odatiy fikrlashlarda ularning bittasi ustuvorlik qiladi.

Tasodifarga befarq bo'lmang. Juda ko'plab ixtirolar favqulodda va tasodifiy holatlarda amalga oshirilgan. Ya'ni, taqdiming o'zi insonga nozik ishoralar beradi. Bu Isaak Nyutonning boshiga tushgan olma, antibiotikni kashf etgan olim Aleksandr Flemingning yuvilmay qolib, mog'orlagan laboratoriya idishlari ko'rinishida bo'lishi mumkin.

Bir-biriga bog'liq bo'lmagan narsalarni bog'lash. Mobil telefon va kompyuter imkoniyatlarini birlashtirish orqali planshet, yuk mashinasiga antenna o'rnatilib ko'chma stansiya, qayiqqa osib qo'yilgan mato tufayli yelkanli kemalar paydo bo'lgan. Shotlandiyalik shifokor J. Danloping o'g'li tosh yo'ldan velosipedda yurib qiynalar edi. Danlop bog'ini shlang bilan sug'ora turib, uing yengil prujinasimon sakrashiga e'tibor berdi. Natijada birinchi bo'lib shinani kashf etdi.

Shuningdek, kreativlikning mikro va makrosignallarni anglash, uning inson fiziologiyasi bilan bog'liq jihatlarini, ya'ni qanday holatlarda inson xayoliga yangi fikrlar kelishini bilish ham muhimdir.

Sanobar JUMANOVA,
"Ma'rifat" muxbiri

Shoazizov Nodir Nigmatillayevichning 14.00.36 — Allergologiya va immunologiya. 14.00.04 — Otorinolarinologiya ixtisosligi bo'yicha «Tez-tez kasallanadigan bolalarda surunkali sinusit rivojlanishining immunologik mexanizmlari va immunokorreksiya asoslash» mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (RhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zR FA Immunologiya va inson genomikasi instituti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.30.08.2018.Tib.50.01 raqamli ilmiy kengash asosidagi bir martalik ilmiy kengashning 2019-yil 12-iyul kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100060, Toshkent shahri, Yahyo G'ulomov ko'chasi, 74-uy.
Tel/faks: (71) 233-08-55; e-mail: immunologiya@qip.ru

Tursunova Nodira Isroilovnaning 14.00.14 — Onkologiya ixtisosligi bo'yicha «Bachadon tanasi saratonida R53, BCL-2 genlarining ahamiyati va ularning prognozidagi o'rni» mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Respublika ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04.12.2018.Tib.77.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 11-iyul kuni soat 14.00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Forobiy ko'chasi, 383-uy. Respublika ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi majlislar zali. Tel/faks: (71) 227-13-27, 246-15-96; e-mail: info@ronc.uz

Almuradova Dilbar Muradovnaning 14.00.14 — Onkologiya ixtisosligi bo'yicha «Uch karra salbiy sut bez saratonini tashxislash va davolashda zamonaviy yondashuv» mavzusidagi (tibbiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Respublika ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.04.12.2018.Tib.77.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 11-iyul kuni soat 14.00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Forobiy ko'chasi, 383-uy. Respublika ixtisoslashtirilgan onkologiya va radiologiya ilmiy-amaliy tibbiyot markazi majlislar zali. Tel/faks: (71) 227-13-27, 246-15-96; e-mail: info@ronc.uz

Sattarova Barnoxon Nabiyevnaning 02.00.09 — Tovarlar kimyosi va 02.00.10 — Biorganik kimyo ixtisosligi bo'yicha «Tovuq go'shtini kimyoviy tarkibi asosida tasniflash va sertifikatlash muammolari» mavzusidagi (kimyo fanlari bo'yicha) falsafa doktori (RhD) dissertatsiyasining himoyasi Farg'ona davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.27.06.2017.K.05.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 12-iyul kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 150100, Farg'ona shahri, Murabbiylar ko'chasi, 19-uy.
Tel/faks: (73) 244-44-02; 244-44-91; e-mail: alijon.ibragimov.48@mail.ru

Botirova Shaxlo Isamiddinovaning 10.00.02 — O'zbek adabiyoti ixtisosligi bo'yicha «Hozirgi o'zbek romanlarida badiiy psixologizm (Ulug'bek Hamdamning «Muvozanat», «Isyon va itoat», «Sabo va Samandar» romanlari misolida)» mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Qarshi davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.30.05.2018.Fil.70.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 8-iyul kuni soat 11:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 180103, Qarshi shahri, Ko'chabog' ko'chasi, 17-uy.
Tel/faks: (75) 225-34-13, 221-00-56; e-mail: qarshidu@umail.uz

Sharopova Ra'no Jaxonovnaning 10.00.01 — O'zbek tili ixtisosligi bo'yicha «O'zbek tili ijtimoiy-siyosiy terminlarining semantik-struktur xususiyatlari va leksikografik talqini» mavzusidagi (filologiya fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Qarshi davlat universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi PhD.30.05.2018.Fil.70.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 8-iyul kuni soat 9:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 180103, Qarshi shahri, Ko'chabog' ko'chasi, 17-uy.
Tel/faks: (75) 225-34-13, 221-00-56; e-mail: qarshidu@umail.uz

Tukfatullin Oskar Faritovichning 01.04.10 — Yarimo'tkazgichlar fizikasi ixtisosligi bo'yicha «Issiq iqlim sharoitida n- va p-tip o'tkazuvchanli kristalli kremniy asosidagi samarali quyosh elementlari va fotoissiqlik aylantirgichlar ishlanmasi» mavzusidagi (texnika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti qoshidagi Yarimo'tkazgichlar fizikasi va mikroelektronika ilmiy-tadqiqot instituti huzuridagi falsafa doktori ilmiy darajasini beruvchi PhD.30.08.2018.FM/T.01.12 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 13-iyul kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100057, Toshkent shahri, Yangi Olmazor ko'chasi, 20-uy.
O'zMU qoshidagi YFM ITI majlislar zali.
Tel/faks: (71) 248-79-94, 248-79-92; e-mail: info@ispm.uz

Gulyamova Mavluda Xamitovnaning 13.00.02 — Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (ingliz tili) ixtisosligi bo'yicha «Ingliz tilini o'qitishda talabalar kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga integrativ yondashuv» mavzusidagi (pedagogika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.Ped.27.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 12-iyul kuni soat 10:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100138, Toshkent shahri, Kichik halqa yo'li ko'chasi, 21-“A” uy.
Tel/faks: (71) 230-12-92, 230-12-91; e-mail: uzswlu_info@mail.ru

Aliyeva Jamila Rayimjonovnaning 01.04.10 — Yarimo'tkazgichlar fizikasi ixtisosligi bo'yicha «Kremniyda 3d o'tish va I, III-V guruh elementlari atomlarining diffuziya parametrlari» mavzusidagi (fizika-matematika fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti qoshidagi Yarimo'tkazgichlar fizikasi va mikroelektronika ilmiy-tadqiqot instituti huzuridagi falsafa doktori ilmiy darajasini beruvchi PhD.30.08.2018.FM/T.01.12 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 13-iyul kuni soat 16:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100057, Toshkent shahri, Yangi Olmazor ko'chasi, 20-uy.
O'zMU qoshidagi YFM ITI majlislar zali.
Tel/faks: (71) 248-79-94, 248-79-92; e-mail: info@ispm.uz

Ortikov Ilkomjon Sobirovichning 02.00.03 — Organik kimyo ixtisosligi bo'yicha «2H, -Okso, -tiokso-5, 6-dimetiltieno[2,3-d] pirimidin-4-onlarning kimyoviy o'zgarishlari» mavzusidagi (kimyo fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi O'zbekiston Milliy universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.K.01.03 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 15-iyul kuni soat 9:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100174, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Universitet ko'chasi, 4-uy.
Tel/faks: (71) 227-12-24, 246-53-21; e-mail: chem0102@mail.ru

Sattarov Sayidmurod Abdusharipovichning 08.00.13 — Menejment ixtisosligi bo'yicha «Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni boshqarish samaradorligini oshirish» mavzusidagi (iqtisodiyot fanlari bo'yicha) falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasining himoyasi Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti huzuridagi ilmiy darajalar beruvchi DSc.27.06.2017.I.16.01 raqamli ilmiy kengashning 2019-yil 12-iyul kuni soat 14:00 dagi majlisida bo'lib o'tadi.

Manzil: 100000, Toshkent shahri, Islom Karimov ko'chasi, 49-uy.
Tel/faks: (71) 239-28-72, 232-01-49; e-mail: tdiu@tdiu.uz

Xalq bankining Olmazor filiali 24/7 elektron ofislarini joriy etish uchun qurilish ishlarini amalga oshirish bo'yicha quruvchi tashkilotlar o'rtasida tanlov e'lon qiladi.

1. Tanlov komissiyasi ishchi organi manzili va telefon raqami: Aksiyadorlik tijorat Xalq banki Toshkent shahar filiali. **100024, Toshkent shahri, Shota Rustaveli ko'chasi, 9-uy. Telefon: (71) 202-50-51.**

2. Tanlov o'tkazilish shartlari bo'yicha qo'shimcha ma'lumotlarni maxsus axborot portali www.xarid.uz saytidan (lot: **9050402**), shuningdek, **dushanba — juma kunlari soat 9:00 dan 18:00 ga qadar** yuqorida ko'rsatilgan manzil va telefonlar orqali olish mumkin.

3. Tijorat takliflari **2019-yil 11-iyul kuni soat 15:00 ga qadar** qabul qilinadi. Tijorat taklifida tanlov o'tkazish shartlarida belgilangan barcha hujjatlar bo'lishi lozim.

AT Xalq banki Toshkent shahar Olmazor filiali.

Toshkent shahri Yashnobod (sobiq Hamza) tumanidagi 227-maktab tomonidan 1990-yilda Sadikova Surayyo Kabilovna nomiga berilgan B №590694 seriyali to'liqsiz o'rta ma'lumot to'g'risidagi GUVOHNOMA yo'qolganligi bois

BEKOR QILINADI.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash — dolzarb masala

Poytaxtimizda O'zbekiston mudofaa-siga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti Toshkent shahar kengashi tomonidan Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2018-yil 12-dekabrda "Yoshlarni vatanparvarlik ruhida va jismoniy tarbiyalash hamda chaqiriluvchilarni harbiy-texnik mutaxassisliklar bo'yicha tayyorlash tartibini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori ijrosi doirasida "Biz vatanparvarlarmiz!" shiori ostida festival bo'lib o'tdi.

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni sportning texnik va amaliy turlariga jalb etish maqsadida tashkil etilgan festival Yoshlar markazi hududida "Raketamodel", "Aviamodel", "Pnevmatik mitlqlar", "Triatlon", "Motokross", "Baggi", "Karting" kabi sportning texnik va amaliy turlari ko'rgazmasi bilan boshlandi. Mazkur ko'rgazmani qiziqish bilan kuzatgan ishtirokchilar raketamodel uchirilishining ham guvohi bo'ldi.

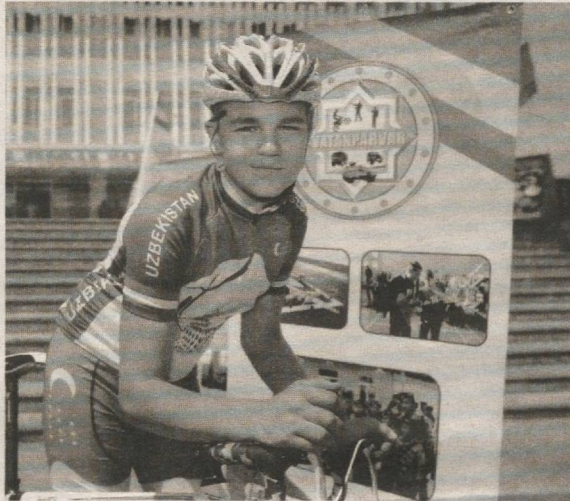
Shuningdek, Olmazor tumanidagi 233-umumta'lim maktabining yo'l harakati maydonchasida "Yo'l qoidasi — umr foydasi!" mavzusida tadbir bo'lib o'tdi. Unda Toshkent shahar "Vatanparvar" tashkiloti tasarrufidagi Olmazor tuman O'quv sport texnika klubi xodimlari Toshkent shahar IIB YXHB xodimlari bilan hamkorlikda maktab qoshida tashkil etilgan yozgi bolalar dam olish oromgohi tarbiyalanuvchilariga yo'llarda

harakatlanish qoidalari bo'yicha tushuntirishlar berishdi.

Festival doirasida "Vatanparvar" tashkiloti markaziy kengashi raisining o'rinbosari M.Umarovning "Yoshlarning harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi (nazariy va amaliy asoslari)" nomli qo'llanmasi taqdimoti o'tkazildi. Ishtirokchilar Toshkent shahar Yoshlar markazida tashkil etilgan "Vatanparvarlik klubi" faoliyati bilan ham tanishdi.

Tadbir so'ngida ishtirokchilarga "Vatanparvar" tashkiloti futbol kiyimlari sovg'a qilindi.

G. BOBOYEVA, O'ZA muxbiri

Sport ta'limi muassasalari pedagoglari attestatsiyadan qanday o'tkaziladi?

Pedagog xodimlar hamda rahbar kadrlar bilimini attestatsiyadan o'tkazish ularning kasbiy malakasi va faoliyatini yaxlit tarzda baholash imkonini beradi. Attestatsiya natijasiga qarab pedagog va rahbar xodimlarga kasbiy tayyorgarlik darajasi bilan bog'liq holda toifalar berish imkoniyati ta'minlanadi.

Attestatsiya — mutaxassislarning ishga layoqati, malakasi, bilim darajasi va xulq-atvorini aniqlash va shu asosda ishga tayinlash yoki unvon berish uchun o'tkaziladigan sinov.

Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 13-maydagi "Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb-hunar va shu asosida ishga tayinlash yoki unvon berish uchun o'tkaziladigan sinov. Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 13-maydagi "Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb-hunar va shu asosida ishga tayinlash yoki unvon berish uchun o'tkaziladigan sinov. Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 13-maydagi "Maktabgacha, umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb-hunar va shu asosida ishga tayinlash yoki unvon berish uchun o'tkaziladigan sinov.

tashkil etish va attestatsiya komissiyalarini tuzish ham belgilab qo'yilgan.

Vazirlar Mahkamasida huzuridagi Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiya Jismoniy tarbiya va sport vazirligi bilan birgalikda har yili 20-yanvarga qadar pedagog kadrlarni attestatsiyadan o'tkazish jadvalini ishlab chiqadi va tasdiqlaydi. Sport ta'limi muassasalari rahbarlari attestatsiya muddatini bir oy oldin e'lon qiladi hamda pedagoglarni attestatsiyadan o'tkazish tartibi bilan tanishtiradi.

Sport turlari bo'yicha ixtisoslashtirilgan davlat maktab-internatlari, ixtisoslashtirilgan olimpiya zaxiralari maktab-internatlari, bolalar-o'smirlar sport maktablari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o'tkazish bo'yicha attestatsiya komissiyalari tegishliligiga qarab ketma-ketlik tartibida tuziladi. Ya'ni, oliy malaka toifasiga talabgor pedagog kadrlarni attestatsiyadan o'tkazish uchun Qoraqalpog'iston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi, viloyatlar va Toshkent shahar jismoniy tarbiya va sport boshqarmalarida, birinchi malaka toifasiga

talabgorlarni attestatsiyadan o'tkazish uchun tuman (shahar) jismoniy tarbiya va sport bo'limlarida, ikkinchi malaka toifasiga talabgor pedagoglar uchun tegishli ta'lim muassasalarida attestatsiya komissiyalari tuziladi va attestatsiyadan o'tkaziladi.

Shuni alohida qayd etish lozimki, sport turlari bo'yicha ixtisoslashtirilgan davlat maktab-internatlari, ixtisoslashtirilgan olimpiya zaxiralari maktab-internatlari, bolalar-o'smirlar sport maktablarining pedagog kadrlari chuqurlashtirilgan va kasbiy ta'lim fanlari bo'yicha attestatsiyadan o'tadilar.

Nizomda majburiylik, davriylik, oshkoralik hamda xolislik attestatsiyaning asosiy prinsiplari hisoblanishi, pedagog kadrlar har besh yilda bir marta attestatsiyadan o'tkazilishi, ishga yangi qabul qilingan pedagog bir yildan keyin, ta'lim muassasasini bitirib birinchi bor ishga kirgan yosh pedagog kasbiy faoliyatiga uch yil to'lgandan so'ng attestatsiyaga jalb etilishi, malaka toifalari ta'lim muassasalarining bir turidan boshqasiga ishga o'tganda saqlanishi kabi jihatlariga ham alohida e'tibor qaratilgan.

Zarif BEGIMQULOV, Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni ilmiy-metodik ta'minlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish markazi Samarqand filiali "Ijtimoiy fanlar" kafedrasidir

"Istiqlol"da yayrayotgan bolalar

Olmaliq kon-metallurgiya kombinatiga qarashli "Istiqlol" bolalar sog'lomlashtirish oromgohi Zominning Usmonli soy qishlog'ida joylashgan.

Oromgoh hovlisiga qadam qo'yishingiz bilan archalardan taralayotgan muattar hid dilni yayratadi. Ariqlarda shildirab oqayotgan suv, rang-barang gullar, yam-yashil maysa oromgohga o'zgacha bir joziba baxsh etgan. Mashg'ulotda qatnashayotgan o'quvchilarning sho'x-shodon ovozi olis-olislariga eshitiladi. Ayniqsa, oromgohdagi cho'milish havzasi hamisha bolalar bilan gavjum. O'tkazilayotgan suzish musobaqalari o'g'il-qizlarga zavq-shavq bag'ishlamoqda.

Musobaqalarni o'tkazishdan oldin suzish xavfsizligi qoidalari bolalarga yana bir bor eslatiladi, — deydi jismoniy tarbiya to'garagi rahbari Farhod Ro'ziyev. — Sportning bu turi bolalarning aqli va jismoniy rivojlanishiga ko'maklashadi. Suzish jarayonida insonning deyarli butun organizmi harakatda bo'ladi. Mashg'ulot chog'ida hamshira bolalarning salomatligini nazorat qilib turadi.

Oromgohda "Sehrli notalar", "Jismoniy chiniqish", "Kompyuter savodxonligi", "Yosh kitobxon", "Yosh suxandon", "Yosh tabiatshunoslar" to'garaklari faoliyati yo'lga qo'yilgan. To'garak rahbarlari o'quvchilar orasidan turli yo'nalishdagi iqtidorli va iste'dodli yoshlarni tanlab, ularni alohida rag'batlantirmoqda. O'quvchi Husan Rustamov suzish bo'yicha mahoratini namoyish etgan bo'lsa, Ahror Abduvaliyev stol tennisida tengdoshlaridan ustunligini ko'rsatdi.

Kitob mutolaasi — bolalarning sevimli mashg'uloti. Oromgoh kutubxonasida bolalar yoshiga mos kitob ko'p. To'garakda "Yosh kitobxon", "Eng faol kitobxon", "Men sevgan asar" mavzularida bahs-munozaralar uyushtirilib, she'rxonlik, g'azalxonlik kechalari o'tkazilyapti. Omina Aliyeva dam oluvchilar o'rtasida eng ko'p kitob o'qigan o'quvchi sifatida alohida rag'batga sazovor bo'ldi.

Dam olish maskanida o'tkazilayotgan barcha tadbirlar 5 ta muhim tashabbusni hayotga tatbiq etishga yo'naltirilgan, — deydi oromgoh boshlig'i Dilorom Usanova. — Yoshlarning musiqqa, rassomlik, adabiyot, teatr va san'atning boshqa turlariga qiziqishini oshirish, iste'dodini yuzaga chiqarish ko'maklashuvchi tadbirlar rejasi mavjud. Unga ko'ra, dam oluvchilarni jismoniy chiniqtirish, ularning sport sohasidagi qobiliyatini namoyon etishiga ko'maklashayapmiz. Kompyuter texnologiyalari va internetdan samarali foydalanish yo'l-yo'riqlari o'rgatilmoqda.

O'quvchilar yozgi ta'tilni maroqli o'tkazish bilan birga maktabda olgan bilimlarini yanada mustahkamlamoqda. O'zlari qiziqqan sohalar bo'yicha kasbiy ko'nikmalarini oshirmoqda. Oromgohda har bosqichda 200 nafar, mavsum davomida kombinat ishchi-xizmatchilarining 800 nafar farzandi dam oladi. "Yoz — 2019" davomida Jizzax viloyatida mavjud 10 ta sog'lomlashtirish oromgohi va maktablar qoshidagi 86 ta kunduzgi bolalar sog'lomlashtirish maydonchasida o'n ming nafarga yaqin o'g'il-qiz dam olishi rejalashtirilgan.

Abdusattor SODIQOV, "Marifat" muxbiri

Yil bo'yi gavjum maskan

O'quvchilimizda so'nggi qo'ng'iroqdan so'ng maktabni tark etardik va shu bilan o'qish boshlanganda kelardik. Ta'til o'rtalariga borib maktabni, sinfdoshlar va ustozlarni sog'inardik. Maktabimiz hovlisi ta'tilda huvillab qolardi. Hozir esa yil bo'yi gavjum. Ta'tilda oromgoh, o'qish mahali dars o'tiluvchi dargoh! Ajoyib-a?! Shunday katta bino uch oy bo'sh turgandan o'quvchilar uchun oromgoh vazifasini o'tagani yaxshi-ku! Farzandlarining bo'sh vaqti mazmunli o'tishini istagan ota-onalar uchun ham ayni muddao.

Mirobod tumanidagi 294-maktabda "Orom" nomli sog'lomlashtirish maydonchasi tashkil etildi. Mazkur maydonchada o'quvchilar sport bilan birgalikda rassomlik, tikish-bichish, to'qish, kompyuter savodxonligini o'rganishmoqda. Mashg'ulotlar interfaol, noodatiy o'yinlar tarzida tashkil etilganligi bois o'quvchilarning o'zi to'garaklarga qiziqish bildirishmoqda.

To'garaklar Prezidentimiz tomonidan ilgari surilgan 5 ta muhim tashabbus bo'yicha tashkil etilgan bo'lib, alohida

reja asosida faoliyat yuritadi.

— Maydonchamizning o'ziga xosligi shundaki, unda faqat iqtidorli, muayyan yo'nalishga layoqati bor o'quvchilar emas, balki tarbiyasi og'ir, sinfdoshlari bilan chiqisha olmaydigan bolalarni ham qamrab olishga harakat qilamiz, — deydi maktab rahbari Muqaddas Egamberdiyeva. — Bunday o'quvchilar

mashg'ulotlarni yaxshi o'zlashtirib, maqto'v eshitgan sari yaxshi tomonga o'zgarib borishi tajribalarda sinalgan. Mashg'ulotlar davomida biz ularni o'z qobiliyatini to'g'ri yo'naltirishga o'rgatsak, maqsadimizga yetgan bo'lamiz.

O'quvchilarning yoz faslida miriqib

dam olishlari, ham jismonan, ham ma'nan sog'lom bo'lishlari uchun maktab jamoasi jonbozlik bilan mehnat qilmoqda.

Oltin gul QALLIBEKOVA,
oromgoh rahbari

B.RIZOQULOV
olgan suratlar.

Marifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
O'zbekiston Ta'lim, fan va madaniyat xodimlari kasaba uyushmasi Respublika kengashi.

Bosh muharrir: Husan NISHONOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150. V-3559. Tiraji 12017.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — (71) 233-50-55;
kotibiyat — (71) 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
(71) 233-42-92 (faks), (71) 236-54-17.

"Ma'rifat" dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqiriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar: Malohat Toshova, Faxriddin Rahimov.

Navbatchi muharrir: Xayrullo Abdurahmonov.
Navbatchi: Faxriddin Rahimov.

Gazeta haftaning chorshanba va shanba kunlari chiqadi.

"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxonalar manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

O'ZA yakuni — 22.50 Topshirildi — 00.00

1 2 3 4 5 6